

Varför lyckas inte alla?

En studie på Hantverksprogrammet Frisör och Florist om skillnader mellan hög - och lågpresterande elever

Why doesn't everyone succeed?

A study in Handicraft and Florist Barber of differences between high-and low-performing students

Växjö, 2011-08-14

15 hp

Examensarbete/2UV06L

Handledare: Mats Andersson, Linnéuniversitetet, Institutionen för pedagogik, psykologi och idrottsvetenskap

Examinator: Lars Mouwitz, Linnéuniversitetet, Institutionen för teknik

Författare: Malin Andersson och Rose-Marie S Aarnes

Organisation/ Organization Linnéuniversitetet Institutionen för teknik	Författare/Author(s) Malin Andersson och Rose-Marie S Aarnes	
Linnaeus University School of Engineering		
Dokumenttyp/Type of Document Examensarbete/Diploma Work	Handledare/tutor Mats Andersson	Examinator/examiner Lars Mouwitz
Titel och undertitel/Title and subtitle "Varför lyckas inte alla?" En studie på Hantverksprogrammet Frisör och Florist om skillnader mellan hög- och lågpresterande elever. "Why doesn't everyone succeed?" A study in Handicraft and Florist Barber of differences between high-and low-performing students.		
Sammanfattning (på svenska) För att kunna ta till sig kunskap behöver man må bra själsligt. För att kunna må bra själsligt när man är ung krävs det att någon vuxen hjälper en att utvecklas. Vårt syfte med studien var att undersöka om det fanns någon skillnad mellan hög och lågpresterande elever med avseende på studieval, självbild, motivation, prestation, framtidstro och yrkesval. Som yrkeslärare i dagens skola krävs det kunskaper om hur vi ska kunna hjälpa eleverna att utvecklas, både hög- och lågpresterande elever. Elever har olika förutsättningar, men oavsett bra eller dåliga förutsättningar ska varje enskild elev få samma möjlighet att utvecklas. De begrepp som har använts i studien är studieval, självbild, motivation, prestation, framtidstro och yrkesval. I bakgrunden beskrivs dessa begrepp genom litteraturstudien, utifrån dessa begrepp har vi utformat våra intervjufrågor. Intervjumetoden vi använde oss av var en halvstrukturerad intervjuform med fast struktur men plats för följdfrågor. Vi utförde intervjun på åtta kvinnliga elever på florist och frisörprogrammet i en medelstor gymnasieskola, alla elever var arton år fyllda. Resultatet i vår studie pekar på att det fanns tydliga skillnader mellan hög-och lågpresterande elever. Skillnaderna pekar på att de högpresterande eleverna är mer medvetna om sitt studieval än de lågpresterande eleverna. Vi fann även skillnader i elevernas syn på sig själva där de högpresterande hade en lägre självbild än vad de lågpresterande eleverna hade. De elever som är högpresterande jämförde sig oftare med andra människor och var mer osäkra på sig själva. Motivationen och prestationen var betydligt högre hos de högpresterande. Angående framtidsbilden visade studien att de högpresterande eleverna hade en tydligare framtidsbild, de var säkrare på vad de ville göra senare i livet samt att de hade en tydligare bild av sitt yrkesval än de lågpresterande eleverna. Diskussionen behandlar hur vi som pedagoger ska kunna stärka varje elev utifrån deras enskilda behov. Vi tycker att det behövs mer systematiskt arbete med att stärka elevernas självbild genom olika övningar så att eleven kan bli mer medveten om sig själv. Vi tror att de kan ge eleven större chanser att utvecklas och förhoppningsvis kunna göra vad de vill göra i sina liv. För att lyckas med detta behöver pedagogerna mer tid i skolan och tid för reflektion. Man behöver även utbildning och vägledning kring sitt arbete med självkunskap. Vår framtida forskning skulle fokuseras på pedagogens intresse för självkunskap – är alla pedagoger intresserade av självkunskap i skolan samt om de ser någon nytta med det?		
Nyckelord Studieval, självbild, motivation, prestation, framtidstro och yrkesval		

Abstract (in English)

Our purpose with this study was to investigate whether there was any difference between high and low performing students from selected aspects such as choice of studies, achievement, self-image, motivation, confidence and career choices.

A training professional in today's schools requires knowledge of how young people think about their lives for us to help students develop both high-and low-performing students. Students have different conditions, but no matter good or bad conditions, each individual pupil must be allowed to develop.

The concepts used in the study are of study, self-image, motivation, achievement in the future and career choices. In the background, describes these concepts through literature study. The method we have used was semi-structured interviews. Which means a fixed structure, but with room for follow-up questions.

The results of our study indicate that there were clear differences between high-and low-performing students. The differences suggest that the high-performing students were more conscious about their study options than low-performing students. Differences were also in the students' views of themselves, where the high-performance had a lower self- image than the low-performing students had. High performance compared each other more often with other people and was more unsure of themselves, however, the motivation was significantly higher among the high-performance students, performance showed the same results. The high-performing students had a clearer vision of the future and that they had a clearer picture of their career choice than the low-performing students.

Discussion on how we as educators can strengthen each student based on their individual needs have been based on results of the study.

Key Words choice of studies, self-image, motivation, achievement, confidence and career choices

Utgivningsår/Year of issue
2011

Språk/Language
Svenska/Swedish

Antal sidor/Number of pages
38

Internet/WWW <http://www.lnu.se>

Sammanfattning

För att kunna ta till sig kunskap behöver man må bra själsligt. För att kunna må bra själsligt när man är ung krävs det att någon vuxen hjälper en att utvecklas. Vårt syfte med studien var att undersöka om det fanns någon skillnad mellan hög och lågpresterande elever med avseende på studieval, självbild, motivation, prestation, framtidstro och yrkesval.

Som yrkeslärare i dagens skola krävs det kunskaper om hur vi ska kunna hjälpa eleverna att utvecklas, både hög- och lågpresterande elever. Elever har olika förutsättningar, men oavsett bra eller dåliga förutsättningar ska varje enskild elev få samma möjlighet att utvecklas.

De begrepp som har använts i studien är studieval, självbild, motivation, prestation, framtidstro och yrkesval. I bakgrunden beskrivs dessa begrepp genom litteraturstudien, utifrån dessa begrepp har vi utformat våra intervjufrågor. Intervjumetoden vi använde oss av var en halvstrukturerad intervjuform med fast struktur men plats för följdfrågor. Vi utförde intervjun på åtta kvinnliga elever på florist och frisörprogrammet i en medelstor gymnasieskola, alla elever var arton år fyllda.

Resultatet i vår studie pekar på att det fanns tydliga skillnader mellan hög-och lågpresterande elever. Skillnaderna pekar på att de högpresterande eleverna är mer medvetna om sitt studieval än de lågpresterande eleverna. Vi fann även skillnader i elevernas syn på sig själva där de högpresterande hade en lägre självbild än vad de lågpresterande eleverna hade. De elever som är högpresterande jämförde sig oftare med andra människor och var mer osäkra på sig själva. Motivationen och prestationen var betydligt högre hos de högpresterande. Angående framtidsbilden visade studien att de högpresterande eleverna hade en tydligare framtidsbild, de var säkrare på vad de ville göra senare i livet samt att de hade en tydligare bild av sitt yrkesval än de lågpresterande eleverna.

Diskussionen behandlar hur vi som pedagoger ska kunna stärka varje elev utifrån deras enskilda behov. Vi tycker att det behövs mer systematiskt arbete med att stärka elevernas självbild genom olika övningar så att eleven kan bli mer medveten om sig själv. Vi tror att de kan ge eleven större chanser att utvecklas och förhoppningsvis kunna göra vad de vill göra i sina liv. För att lyckas med detta behöver pedagogerna mer tid i skolan och tid för reflektion. Man behöver även utbildning och vägledning kring sitt arbete med självkunskap.

Vår framtida forskning skulle fokuseras på pedagogens intresse för självkunskap – är alla pedagoger intresserade av självkunskap i skolan samt om de ser någon nytta med det?

Summary

To be able to absorb knowledge you need to thrive spiritually, in order to feel good mentally when you are young it is required that an adult helps one to develop. Our purpose of this study was to investigate whether there was any difference between high and low performing students with respect to study choices, self-image, motivation, achievement, confidence and career choices.

As training professionals in today's schools requires knowledge of how to help students develop both high-and low-performing students. Students have different conditions, but no matter good or bad conditions, each individual student the same opportunity to develop.

The concepts used in the study are of study, self-image, motivation, achievement, confidence and career choices. In the background, describes these concepts through literature study, based on these concepts, we designed our interview questions. Interview method we used was a semi-structured interview form with a fixed structure, but room for follow-up questions. We conducted the interview in eight female students at the florist and hairdresser program in a medium sized high school, all students was eighteen years old.

The results of our study indicate that there were clear differences between high-and low-performing students. The differences suggest that the high-performing students are more conscious about their study options than low-performing students. We also found differences in students' views of themselves, where the high-performance had a lower self- image than the low-performing students had. The students who are performing compared more often with other people and were unsure of them. The motivation was significantly higher in the high performance but also performance showed the same results. Regarding the scenario, the study showed that high-performing students had a clearer vision of the future, they were more confident about what they wanted to do later in life and that they had a clearer picture of their career choice than the low-performing students.

Discussion on how we as educators can strengthen each student based on their individual needs have been, we think it needs to work more systematically to improve pupils' self-image through various exercises so that students can become more aware of itself. We believe that they can give students more chances to develop and hopefully be able to do what they want to do in their lives. To achieve this, teachers need more time in school and that they need training and guidance on their work with self-knowledge.

Our future research should focus on pedagogue interest in self-knowledge - is all educators interested in self-knowledge in school and if they see any benefit by that?

Abstract

Vårt syfte med studien var att undersöka om det fanns någon skillnad mellan hög och lågpresterande elever utifrån valda aspekter så som studieval, prestation, självbild, motivation, framtidstro och yrkesval.

Som yrkeslärare i dagens skola krävs det kunskaper om hur ungdomarna tänker kring sina liv för att vi ska kunna hjälpa eleverna att utvecklas, både hög- och lågpresterande elever. Elever har olika förutsättningar, men oavsett bra eller dåliga förutsättningar ska varje enskild elev ha möjlighet att utvecklas.

De begrepp som har använts i studien är studieval, självbild, motivation, prestation framtidstro och yrkesval. I bakgrunden beskrivs dessa begrepp genom litteraturstudien. Den metod vi har använt oss av var halvstrukturerade intervjuer med fast struktur men plats för följdfrågor.

Resultatet i vår studie pekar på att det fanns tydliga skillnader mellan hög-och lågpresterande elever. Skillnaderna pekar på att de högpresterande eleverna var mer medvetna om sitt studieval än de lågpresterande eleverna. Skillnader fanns även i elevernas syn på sig själva, där de högpresterande hade en lägre självbild än vad de lågpresterande eleverna hade. Högpresterande jämförde sig oftare med andra människor och var mer osäkra på sig själva, däremot var motivationen betydligt högre hos de högpresterande, prestationen visade samma resultat. De högpresterande eleverna hade en tydligare framtidsbild samt att de hade en tydligare bild av sitt yrkesval än de lågpresterande eleverna.

Diskussion kring hur vi som pedagoger ska kunna stärka varje elev utifrån deras enskilda behov har förts, utifrån studiens resultat.

Nyckelord: Studieval, självbild, motivation, prestation, framtidstro och yrkesval.

Abstract

Our purpose of this study was to investigate whether there was any difference between high and low performing students from selected aspects such as choice of studies, achievement, self-image, motivation, confidence and career choices.

As training professionals in today's schools requires knowledge of how young people think about their lives for us to help students develop both high-and low-performing students. Students have different conditions, but no matter good or bad conditions, each individual pupil is allowed to develop.

The concepts used in the study are of study, self-image, motivation, achievement in the future and career choices. In the background, describes these concepts through literature study. The method we used was semi-structured interviews, meaning a fixed structure but with room for follow-up questions.

The results of our study indicate that there were clear differences between high-and low-performing students. These differences suggest that high-performing students are more conscious about their study options than low-performing students. Differences were also in the students' views of themselves, where the high-performance had a lower self- image than the low-performing students had. High performance compared more often with other people and was unsure of themselves, however, the motivation for studies was significantly higher among the high-performance students. Also the individual performance showed the same results. The high-performing students had a clearer vision of the future and they also had a clearer picture of their career choices than the low-performing students had.

Discussions on how we as educators can strengthen each student based on their individual needs have been based on results of the study.

Keywords: choice of studies, self-image, motivation, achievement, confidence and career choices.

Förord

Vi som gjort denna studie utbildar oss till florist respektive frisörlärare på yrkeslärarutbildningen vid Linnéuniversitetet. Vi har arbetat en längre tid inom skolans värld och hade en känsla av att inte kunna motivera alla elever fullt ut. Tankar om hur man kunde hjälpa elever att må bra, känna motivation, prestera bättre och ha en positiv framtidstro för att lyckas har växt fram under vår tid i skolan. Yrkeslärarutbildningen på Linnéuniversitet har gett oss en större inblick i hur vi kan påverka våra elever i rätt riktning. Det blev grunden till vår studie, vi ville undersöka om det fanns någon skillnad mellan hög och lågpresterande elever med avseende på studieval, självbild, motivation, prestation, framtidstro och yrkesval. Viktigt var att ta reda på hur eleverna tänkte om sig själva utifrån de aspekter vi hade valt ut. Eleverna studerade på hantverksprogrammen florist och frisör.

Vår förhoppning med studien var att bli mer medvetna om elevernas tankar och fortsätta att arbeta utifrån att skapa mer trygghet, glädje och lust i klassrummet. Detta ger en god inlärningsmiljö för våra elever oavsett om eleverna är hög eller lågpresterande.

Vi vill tacka vår handledare Mats Andersson för alla de timmar av stöd och feedback som utvecklats oss i vår yrkesroll och framförallt i vårt skrivande. Vi vill också tacka våra kollegor för pedagogiska diskussioner och våra familjer som hållit ut med alla de timmar vi lagt på våra studier.

Innehållsförteckning

1. Introduktion	1
2. Bakgrund	2
2.1 Viktiga begrepp och teoretiska utgångspunkter	3
2.1.1 Studieval.....	3
2.1.2 Självbild.....	5
2.1.3 Motivation	7
2.1.4 Prestation.....	9
2.1.5 Yrkesval/yrkesföreställning	10
2.1.6 Framtidstro.....	12
3. Syfte och frågeställningar	14
3.1 Frågeställning	14
4. Metod	15
4.1 Undersökningsmetod.....	15
4.2 Urval	15
4.3 Genomförande av undersökning.....	16
4.4 Etiska överväganden	16
4.5 Databearbetning	17
4.6 Metodkritik	17
5. Resultat	19
5.1 Studieval.....	19
5.2 Självbild	20
5.3 Motivation	22
5.4 Prestation	26
5.5 Yrke/ yrkesföreställning.....	26
5.6 Framtidstro.....	27
6. Diskussion	29
6.1 Resultat diskussion	29
6.1.1 Studieval.....	29
6.1.2 Självbild.....	30
6.1.3 Motivation	31
6.1.4 Prestation.....	32
6.1.5 Yrke/yrkesföreställning.....	33
6.1.6 Framtidstro.....	34
6.2 Metoddiskussion.....	35
6.3 Slutsatser	35
7. Referenser	37
8. Bilagor	1

Bilaga 1 (antal sidor 1).....	1
Bilaga 2 (antal sidor 4).....	2

1. Introduktion

Som yrkeslärare ligger det ett stort ansvar i att eleverna ska lära sig ett yrke och att de ska prestera utifrån de kursmål som är uppsatta. Utöver det ska eleverna även arbeta mot flera andra mål som ska göra dem till bra samhällsmedborgare som ska visa hänsyn till sina medmänniskor. Detta är ett stort uppdrag och mycket inspirerande då man ser eleverna växa in i en yrkesroll. Man får även följa elever i deras mögnadsprocess där de börjar se sig själv och sitt ansvar mot andra i samhället.

En del elever lägger mycket tid och kraft på att få höga studieresultat och deras fokus ligger på att göra sitt bästa. Alla elever strävar dock inte mot höga studieresultat i alla kurser, en del elever gör en så låg studieinsats att de riskerar att inte få något slutbetyg. I ett större samhällsperspektiv är detta förödande, därför ser vi det som viktigt att skaffa sig mer kunskaper om detta område. Vi vill studera vad som skiljer hög- och lågpresterande elever åt utifrån hur de ser på sitt studieval, sin självbild, sin prestation i skolan, sin motivation till sina studier samt vilka föreställningar de har om sitt yrkesval och vilken framtidstro de har.

Intervjuerna utgår från elevernas studieresultat och urvalet är gjort från högpresterande och lågpresterande elever. Det vi vill uppnå med denna studie är att få en ökad inblick i vad det är som gör skillnaderna mellan hög- och lågpresterande elever. Vi hoppas att det kommer ge oss hjälp i vårt fortsatta arbete med att motivera eleverna på ett positivt sätt till deras studier och framtidstro.

Vi har ett antal dokument att följa, ett utav dem är Gy 2011 som är den nya gymnasiereformen, vilken trädde i kraft i kraft den 1 juli 2011. I dokumentet står det bl.a. att ”alla elever har rätt att utvecklas så långt som möjligt utifrån sina egna förutsättningar. Det gäller även elever som lätt uppnår kunskapsmålen” (Skollagen, SFS 2010:800). Detta innebär att vi lärare ska individanpassa varje elevs studiesituation i största möjliga utsträckning utifrån elevens förutsättningar, samt att motivera så väl högpresterande som lågpresterande elever.

Vi tror att hela samhället vinner på att allt fler elever går ut med så mycket kunskap som möjligt för att bli ansvarstagande samhällsmedborgare.

2. Bakgrund

Här redogör vi för vilka begrepp vi valde att utgå från i studien för att få ett underlag till vårt syfte, vilket var att undersöka om det finns någon skillnad mellan hög och lågpresterande elever sett utifrån deras syn på studieval, självbild, motivation, prestation, yrkesval och framtidstro. Här beskrivs också vad litteraturen säger om de olika begreppen och vilka tidigare forskningar, studier och teorier vi studerat i ämnet och vilka kopplingar till styrdokumentet vi har gjort.

Vårt uppdrag enligt 1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna är att som lärare stimulera varje elev till att utvecklas utifrån sina egna förutsättningar. Oberoende om eleven har positiva eller negativa skolerfarenheter med sig sedan tidigare studier, ska man jobba mot en positiv inställning till lärandet. Samt att eleven ska få en framtidstro (Lpf94 2009, s.142). Detta ska leda till att eleven uppnår de kunskapsmål som varje program har från Skolverket. Men vet alla lärare vilken självkänsla varje elev har? Eller ställer detta orimligt höga krav på läraren i dagens skola där klasserna oftast är för stora¹?

I denna studie har vi satt fokus på att få fram ett resultat i vår studie som kan visa vad som skiljer hög- och lågpresterande elever åt utifrån deras syn på sin studieval, självbild, motivation, prestation, framtidstro och yrkesval. Förhoppningen är att bli mer medvetna som lärare för att kunna hjälpa eleven att utvecklas utifrån sina egna förutsättningar.

Skollagen säger att vi ska ge eleverna en framtidstro, oberoende vilka förutsättningar de har. Alla har rätt till en positiv framtidstro. Vi ska ”främja deras harmoniska utveckling till ansvars-kännande människor och samhällsmedlemmar” (Skollagen, SFS 1999:886). I vårt arbete som lärare ska vi kunna utgå från att eleven själv vill och kan ta ansvar för sitt arbete och sin inläring i skolan (Lpf94 2009, s.151). Men kan vi utgå ifrån detta, kan alla elever ta eget ansvar? Enligt De Swans (2004) teori utgår han från att människan har vissa nödvändiga existensförutsättningar för att klara av att leva såsom luft, att andas, mat, att äta rätt m.m. Han hävdar att det finns sociala existensförutsättningar. ”Alla människor har behov av daglig föda, de har behov av beskydd, de behöver ett försvar mot rövare och rovdjur, de har behov av andras tillgivenhet, de klarar sig inte utan den kunskap om den värld som omger dem, de måste kunna behärska sig: de klarar sig inte utan styrning” (De Swan 2004, s. 11). Delar av De Swans (2004) teori styrks av Marta Cullberg Weston Leg. Psykoterapeut Specialist i Klinisk Psykologi teori om människans värderingar och beroende av andra människor;

¹ ESO-rapport om lärartätheten i skolan. Av B. Krueger och M. Lindahl. 9.1 Mindre klasser-bättre elevresultat.

”De flesta av oss är sårbara för andra människors värderingar av oss som människor. Denna narcissistiska sårbarhet bygger på vårt beroende av andra människors värderingar, eller snarare vår upplevelse av denna värdering” (Cullberg Weston 2005, s. 74).

Alla människor behöver de grundläggande behov som beskrivs ovan men översatt till dagens samhälle för att kunna fungera normalt, dessutom tror vi att detta behov är extra viktiga under uppväxttiden för att kunna utvecklas som människa och klara sin skolgång. I denna studie satte vi fokus på att få fram ett resultat som kan visa vad som skiljer hög- och lågpresterande elever åt utifrån deras syn på studieival, självbild, motivation, prestation, yrkesval och framtidstro. Vårt mål med studien är att vi lättare ska kunna hjälpa eleven att utvecklas utifrån sina egna förutsättningar genom att vi blivit mer medvetna om elevernas olika tankegångar kring dessa sex aspekter.

2.1 Viktiga begrepp och teoretiska utgångspunkter

Här förklarar vi översiktligt de begrepp som har använts i arbetet samt de teoretiska utgångspunkter vi haft. Begreppen vi valde att jobba utifrån var studieival, självbild, motivation, prestation, yrkesval och framtidstro. Givetvis finns det fler områden man kan ta hänsyn till men vi begränsade oss till dessa.

2.1.1 Studieival

Att som ungdom i årskurs 9 göra sitt första egna studieival är inte alltid så lätt. Vissa vet vad de vill medan andra inte har en aning. En del fattar beslutet helt själv medan en del tar stöd ifrån någon i sin närhet. I den kartläggning som Skolverket tagit fram vid namn Ungdomars utbildnings och yrkesval – i egna och andras ögon (2004) får man bl.a. ta del av teorier om ungdomars studieival men där finns inga klara svar då man i sin summering skriver; ”Vår kartläggning visar att det krävs forskningspolitiska åtgärder för att forskning ska komma till stånd om ungas studie- och yrkesvalsprocesser” (Skolverkets kartläggning 2004, s. 99). Man ser i kartläggningen att det är stora brister i kunskap på detta område inom Sverige och man väddar efter forskningspolitiska åtgärder.

Vi valde att i vår studie avgränsa frågorna till ett mindre område vilket gör att vi inte rakt av kan använda oss av kartläggningen utan låter den ge oss en inblick i ämnet. Men det man kan utläsa är att i vårt århundrade har människor större möjlighet att kunna välja fritt vilket yrke man vill utbilda sig till men man säger också att ”samtidigt har grundläggande sociala förhållanden stor betydelse för individers val” (Skolverkets kartläggning 2004, s.61). Det vill säga att hur min livssituation ser ut påverkar mitt studieival.

Det finns många aspekter att ta hänsyn till men våra frågor riktade sig endast mot om någon i omgivningen hade haft någon påverkan på valet av utbildning samt om man

var nöjd med sitt studieval. Det vi kan utläsa i Skolverkets kartläggning (2004) är att man via Lovéns (2000) avhandling sett att eleverna främst söker hjälp från sina föräldrar men också via sina yrkesvägledare. Läser man vidare finner man att Ljung (2000) i sin studie har fått fram att eleverna ”anser att de själva fattar besluten och nästan hälften skriver också att även om föräldrarna varit med och påverkat så skulle de själva ha kommit in på samma bana”. Så ett klart underlag för hur påverkan kan se ut varierar enligt Bourdieu. I: Berner m.fl., (1977) (Skolverkets kartläggning 2004, s.66-67). Ett citat från Bourdieu. I: Berner m.fl., 1977, s.73;

”För att ett förutbestämt livsförlopp ska kunna framstå som en fritt vald levnadsbana eller som ett resultat av individuella förtjänster är det nödvändigt och tillräckligt att skolan förmår överbevisa individerna om att det är de själva som valt eller erövrat de yrkesbanor som en social nödvändighet på förhand tilldelat dem” (Skolverkets kartläggning 2004, s. 67).

Vi undrade om man valde utbildning med hänsyn till sina kamrater, i Skolverkets kartläggning (2004) tar man upp samma aspekt då man anser att ”den förlängda skoltiden ger anledning att åter uppmärksamma i vilken mån som pojkar och flickor – kanske just under tonårstidens formande av könsidentitet tar hänsyn till sina kamraters val när de själva gör sina utbildningsval”. Man nämner att ungdomar idag har stort tryck på sig då de ska göra sitt utbildningsval ”Denna förväntade självständighet i sin framtidsorientering har flickor och pojkar att hantera” (Skolverkets kartläggning 2004, s.48).

Osäkerheten som vi märker att vissa elever har kan man knyta till en del i den undersökning som Skolverkets kartläggning (2004) tog med där Lovén (2000) och Borglund (2002) säger att; ”I samband med valet till gymnasieskolan framträder osäkerhet för många ungdomar” (Lovén 2000, Borglund 2002). Resultatet i Borglunds (2002) undersökning kommer från 2000 årskurs 9 elever som gick ut grundskolan våren 2002. Hon kom fram till att en av fyra elever känner stor osäkerhet inför sitt studieval. Efter valet var siffran en av sex elever. De elever som känner störst oro inför sitt val är elever på studieförberedande program. Elever som väljer yrkesförberedande program kände inte samma oro. Det man också såg var att ”flickorna gav vidare uttryck för större osäkerhet än pojkar”. Det finns alltså en ganska stor andel elever som är osäkra på sitt val både före och efter valet. Men vi fann också i samma kartläggning att Lundahl, C. (2003) säger att eleven idag i mycket större utsträckning än tidigare måste kunna ”legitimera sina egna val inför sig själv” (Skolverkets kartläggning 2004, s.95). Det vill säga att allt fler ungdomar idag vill kunna stå upp för sitt val inför sig själv.

Hos Ungdomsstyrelsen finner vi ett annat intressant material utifrån en undersökning som heter, ”De kallar oss unga” (2003), med Ingrid Bohlin som redaktör. Där presenteras resultatet från en attityd- och värderingsundersökning som genomförts år 2002. Berörda områden i studien är bland annat utbildning, framtid och arbete. I den undersökningen framkommer det att unga i åldern 20 – 24 år med en kortare utbildning och som är arbetslösa är den grupp som är minst nöjda med sin utbildning. Annars är huvuddelen av de unga nöjda med sitt studieval och sin utbildning. Unga

16-29 år, är uppdelade i grupper; 16-19 år, 20-24år och 25-29 år (Ungdomsstyrelsen 2003, s.52).

2.1.2 Självbild

Vad betyder då begreppet självbild? Utifrån den frågeställning vi hade i vår studie där vi bland annat undersökte vilken betydelse självbild har för våra elever i förhållande till deras studieresultat, vill vi med hjälp av relevant litteratur beskriva olika begrepp inom självbild.

Cullberg Weston Leg. Psykolog beskriver vad självbild är genom texten nedan.

”Du sitter och tittar ut mot ett skogsbyn när du plötsligt ser en rörelse. Långsamt lösgör sig en gestalt ur skuggorna. En person framträder och kommer vandrande emot dig. När personen kommer närmare inser du att det är du själv. Vad är det du ser? Vad känner du inför dig själv när du iakttar personen? Är du nöjd med den du är?” (2005, s.13)

Cullberg Weston menar att i tonåren sker en intensiv självutvecklingsprocess där tonåringen separerar sig allt mer från föräldrarna och kamraterna blir allt viktigare. Eftersom tonåringen tar avstånd från sina föräldrar mister de delvis föräldrarna som självobjekt, detta innebär att självkänslan blir skakig (2005, s.45).

Vi tror att läraren kan hjälpa eleven att bli mer medveten om sin egen självbild genom att systematiskt arbeta med detta område, för att eleven ska få en möjlighet att utveckla sin självbild. Genom att eleven blir mer medveten om sig själv samt sina starka och svaga sidor, kan detta vara positivt för elevens studier och sociala liv i skolan. Eva Mark filosofie doktor i teoretisk filosofi har gjort en avhandling om vilka självbilder människor har. Hon beskriver att när människan ställer sig frågor såsom ”Hurdan är jag?” ”Hurdan kan jag bli?” ”Hur skiljer jag mig från andra?” ”Hur skulle jag vilja vara?” utvecklas självbild. Individens svar på frågor av detta slag ger honom eller henne mer eller mindre medvetna bilder av sig själv, olika självbilder (1998, s. 2). Även Läroplanen för de frivilliga skolformerna, Lpf94 beskriver att det är skolans uppgift att se till att varje enskild elev får sina olika behov tillgodosedda utifrån de förutsättningar eleven har idag. Vi anser att om lärare ska kunna arbeta utifrån elevernas enskilda behov måste man arbeta mer medvetet med självkunskap än vad som görs på gymnasieskolor idag, genom att involvera detta i så många olika ämnen som möjligt. Detta för att medvetandegör vad självkunskap kan ha för betydelse för eleverna. Eleverna kommer från olika kulturella och sociala bakgrunder vilket kan göra det svårare för läraren att tillgodose alla behov eftersom behoven kan se väldigt olika ut. Detta beskriver Robert Thornberg, fil. Dr. i pedagogik, i sin bok ”Det sociala livet i skolan” där han menar att ”Vi människor tillägnar oss eller utvecklar värden och attityder i sociala interaktioner, och de kan se olika ut beroende på vilka grupper vi tillhör, vilka sociala och kulturella sammanhang vi växt upp i” (2007, s. 22).

”Vår självkänsla och vår självbild påverkar varje stund av våra liv men ofta har vi ingen aning om hur de utvecklats. Kanske är det först när man befinner sig i en kris eller har fått problem som man börjar fundera över sig själv” (Cullberg Weston, 2005, s. 12).

Vår uppfattning om elevers självbild på de yrkesprogram där vi arbetar stärks av Cullberg Westons text ovan. Vi tycker att de flesta elever är omedvetna om sig själva, detta kan fungera bra under hela utbildningstiden, men det kan också uppstå något i elevens liv som gör att hon börjar må dåligt och inte orkar med sina studier. Vår erfarenhet är att en del elever berättar att de mår dåligt och är stressade men tycker att de vill hantera problemet själva eller i vissa fall inte prata om det alls i skolan. Detta kan bidra till depression och ångestkänslor som är svåra att hantera själv för en gymnasieelev. Ofta kan den drabbade eleven dra sig undan eller bli högljudd och otrevlig, men problemet uppdagas först när någon eller några lärare har uppmärksammat att elevens prestationer inte är på godkänd nivå. Vanligtvis har eleven använt sig av några av de exempel som Cullberg Weston (2005, s.89) beskriver nedan för att inte må så dåligt.

- *Undvika situationen*= Om man tror att man riskeras att misslyckas kan man avstå från att pröva. Det är vanligt men det leder till en inskränkning av personens livsrum.
- *Sänka förväntningarna*= Man intalar sig själv att det inte är rimligt att man ska få ett visst jobb eller att man ska bli befordrad. På det sättet minskar man ångesten av över ett eventuellt misslyckande.
- *Skaffa sig ett handikapp*= Man skaffar sig en ”orsak” till varför man inte lyckas i form av ”nattsudd”, bakfylla, sjukdom etc. Man kan också skjuta upp en uppgift så länge att man inte har tillräckligt med tid för att göra ett gott jobb.
- *Jämföra sig nedåt*= ”Jag är i alla fall bättre än Kalle. Han klarade mycket mindre”.

Dessa exempel känner vi nog alla igen och har drabbat oss någon gång i livet. Vi människor använder oss av en rad försvar och undanlidande manövrar för att skydda vår självkänsla. Vi tycker att det är viktigt att vi som lärare blir medvetna om detta och kan stötta de elever som inte vågar försöka på grund av att det har en låg självkänsla. Vi tror att det finns möjlighet att lärare kan misstolka dessa beteenden på grund av okunskap. Om det är så har vi då klarat vårt uppdrag som läroplanen beskriver nedan?

”Varje elev skall få stimulans att växa med uppgifterna och möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar. Varje elev skall möta respekt för sin person och sitt arbete. Eleverna skall bli medvetna om att nya kunskaper och insikter är förutsättningar för personlig utveckling. Detta skall syfta till att grundlägga en positiv inställning till lärande och att återskapa en sådan inställning hos elever med negativa skolerfarenheter. Skolan ska stärka elevernas tro på sig själva och ge dem framtidstro” (Lpf94 s.6).

2.1.3 Motivation

Motivation: System av motiv för handlingar; inre motivering. Själva ordet ”motivation” härstammar från ett latinskt ord - ”movere” - som betyder ”att röra sig”. Det är samma stam som i engelskans ”move” (Svenska akademiens ordlista).

Motivationsforskningens huvudfråga kan alltså (om)formuleras som: ”Vad är det som får människor att röra sig?” (Jenner 2004, s. 37).

Motivation talas det om i olika sammanhang men det är mycket vanligt att man kopplar låg och hög studieprestation till just låg eller hög motivation, därför ville vi undersöka detta begrepp. Vad är då egentligen motivation? Det finns flera teorier i ämnet. Ohlsson (2008) säger att motivation är en inre drivkraft som ska stimulera och få igång individens arbetslust. Vi kan inte skapa motivationen hos någon annan men vi kan ta reda på vilka motiv det finns för motivation hos personen. Då kan man ge näring till motivationen eller rent av väcka liv i den, menar Ohlsson (2008, s.68).

Jenner (2004) analyserar bland annat vad motivation och motivationsarbete inom skola/utbildning kan innebära. Jenner skriver om olika teorier och uttrycker att en grundläggande tes är att pedagogen bemöter eleven på ett positivt sätt, vilket blir basen i motivationsarbetet. Man ska ha en förståelse för elevens självkänsla och vad rader av misslyckande kan innebära. Det gäller att se positivt på eleven och vara öppen och lyssna in vad eleven har att säga.

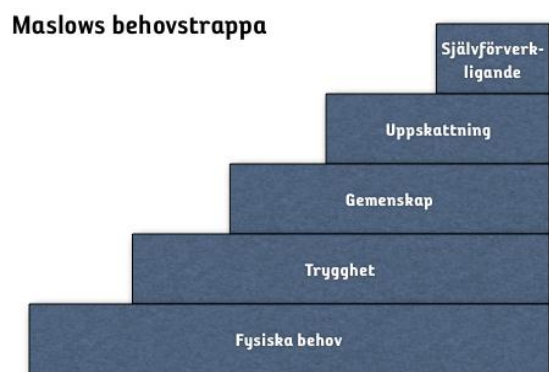
”Om målet är alltför långt borta, om det ligger bortom horisonten, så påverkas inte motivationen i termer av att jag skulle känna mig misslyckad om jag inte uppnått det. Man tänker snarare, att det här är ingenting för mig” (Jenner 2004, s.44).

En del elever sätter ett för högt mål och känner då att de aldrig kan uppnå det. Det gör att de ger upp innan man ens försökt eller det motsatta, man bagatelliserar svårigheterna. De två tips som Jenner (2004) nämner här är att man antingen hjälper eleven att sänka sitt mål så att det blir mer nåbart. Eller för den elev som överskattar sin förmåga behöver hjälp med att få höjt sitt mål. Man kan tala om det i termen ”hur högt man lägger ribban”. Jenner säger att många teorier inom motivationsarbetet har försökt hitta hela sanningen om motivation men man har istället börjat inse att man får skaffa fördjupad kunskap och formulera teorier om avgränsade delar av problemområdet istället (Jenner 2004, s.45).

Maslows teori

Detta är en teori som försökt hitta sanningen. Den säger att man måste ha rätt utgångsläge då man ska stimulera eller rent av väcka liv i motivationen. Utgår man från

den teori som den amerikanska psykologen Abraham Maslow kom fram till 1954, kallad "behovstrappan" utgår man från att våra grundläggande behov måste vara tillfredsställda för att kunna tillgodogöra oss behoven högre upp i trappan. Här beskriver vi kortfattat de olika fem stegen utifrån A.H Maslows A Theorin of Human Motivation (1970).

Figur 1: Maslows behovstrappa

Det första steget i Maslows behovstrappa bildar grunden och benämns som *fysiska behov*. De fysiska behoven vi har är behovet av föda i form av hunger och törst men även trötthet vilket gör att vi kräver sömn, dessa är nödvändiga för att vi ska överleva. Är man hungrig behöver man tillfredsställa behovet genom att äta och är man i det stadiet kan man inte ta till sig nya kunskaper. Är du trött behöver du vila eller sömn för att orka ta till dig kunskaper och din omgivning. Det är alltså grundläggande att tillfredsställa de fysiologiska behoven först, menar Maslow.

Det andra steget i behovstrappan är behovet av *trygghet*. Har man fått vila och föda kan man ta till sig sitt trygghetsbehov. Som människa vill man känna sig trygg, fri från ångest och rädsla. Är människan rädd vill den först bli av med rädslan innan den kan gå vidare i sina behov. Maslow säger att det "genomsnittliga barnet i vårt samhälle i allmänhet föredrar en säker, ordnad, förutsägbar, organiserad värld, som han kan lita på, och där oväntade, ohanterliga eller andra farliga saker inte sker" (A. H. Maslow 1970, s.30).

Behov av *gemenskap* finns på det tredje steget och är därmed också ett av de fundamentala behoven. Maslows förklaring är att människan är en social varelse. Är de två första stegen någorlunda tillfredsställda infaller behovet av gemenskap i form av kärlek och social tillhörighet. Detta behov finns hos oss alla och tillfredsställs främst i hemmet och familjen, kan det inte täckas inom familjen söker man sig till andra nätverk. Behovet för kärlek och social tillhörighet har två plan, dels att få kärlek men också att ge kärlek till andra vilket skapar gemenskap.

På det fjärde steget kommer det första växtbehovet vilket är behov av *uppskattning*. Maslow menar att människan behöver en stabil och fast uppfattning om sig själv, att

man har en bra självkänsla och uppskattar sig själv. Har man en fast grundad självkänsla kan man prestera och ta till sig uppskattning men också respektera andra.

Det sista behovet som Mallow nämner är behovet av *självförverkligande*. Han säger att även om alla de andra behoven är tillfredsställda kan det fortfarande uppstå rastlöshet och missnöje om ”inte den enskilde gör vad han är utrustad för. En musiker måste göra musik, en konstnär måste måla, en poet måste skriva, om han ska bli lycklig. Vad en människa kan vara, måste han vara” (A. H. Maslow 1970, s.34).

Maslow framhåller att behovet av självförverkligande varierar kraftigt från person till person. Han säger även att man vid den tiden studien gjordes inte visste mycket om självförverkligande, varken experimentellt eller kliniskt. ”Det är fortfarande ett utmanande problem för forskningen” (A. H. Maslow 1970, s. 35). Trots detta anser vi oss ha grund till att använda denna studie i vårt arbete då teorin håller än idag.

En annan teori är den Ohlsson (2008) beskriver. Man brukar skilja på inre och yttre motivation. Den inre motivationen är den motivation som kommer från den inre viljan och drivkraften, vilket leder till att man utför handlingar därför att man har en egen vilja. Yttre motivation utgår från ett måste då någon annan ställer krav på en. Den yttre motivationen kräver därför någon form av morot för att kunna genomföras. (Ohlsson 2008, s.70). Denna teori utgår alltså från ett belöningsystem.

2.1.4 Prestation

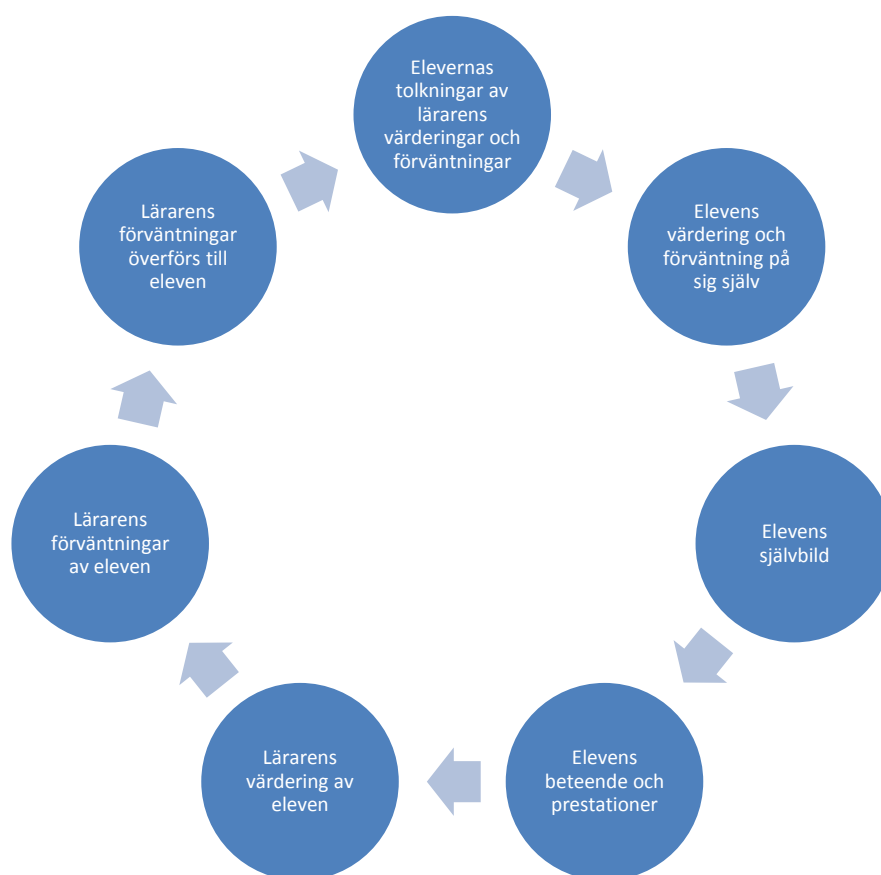
Prestation; utfört arbete, utmärkt arbete insats och fullgörande (Svenska akademiens ordlista).

”Självbild antas påverka beteendet i inlärningssituationer. Erfarenheter av egna skolprestationer och värderingar från betydelsefulla andra personer förutsätts påverka självbilden” (Taube 2007, s.77). Vi tror att självbild och prestation hänger ihop. Vi upplever även att eleverna har olika drivkraft angående sina prestationer, men de är inte alltid ett medvetet val de har gjort när de gör en bra prestation.

I en undersökning från skolverkets aktuella analyser från 2004 framkom det att

- Motivation och självförtroende påverkar inte bara prestation i sig utan är även viktiga förutsättningar för att kunna tillämpa olika inlärningsstrategier.
- Den faktor som har störst direkt effekt på tillämpning av kontrollstrategier är självtillit.
- Elever som är motiverade av ”externa” faktorer, som t.ex. att få ett bra jobb, använder i större utsträckning kontrollstrategier än dem som inte i samma utsträckning är motiverade av sådana skäl. ”Att lära för livet” – Elevers inställning till lärande resultat från (PISA 2000, s. 17).

PISAs undersökning pekar på att de elever som är motiverade och har ett gott självförtroende presterar bättre i skolan, undersökningen visar även att de elever som har använt sig av någon eller några strategier för inläring klarar sig bättre än de som inte har några strategier kring sin inläring. Mot denna bakgrund är det av stor betydelse att arbeta med att lära ut specifika inlärningsstrategier till eleverna och stärka deras motivation och självförtroende (PISA 2000, s.17). Denna undersökning stödjer avsnittet 2.1.1 om självbilder i denna rapport där vi tog upp betydelsen av att arbeta systematiskt med självbilden för att öka elevers självinsikt och höja deras prestationsförmåga. Omgivningens attityder utgör de största riskerna för att elevers självförtroende ska sänkas (Taube 2007, s.93). Figur(2) beskriver vilken påverkan läraren har på elevens prestationer.

Figur 2: I dessa texttrutor beskriver R B Burns lärarens betydelse för elevernas prestationer (Taube 2007 R B Burns(1979)).

2.1.5 Yrkesval/yrkesföreställning

Att stå inför att välja yrke är inte alltid det enklaste för en ungdom. Vilken föreställning har man av yrket? Vilken påverkan har omgivning och media? En viktig del i

ungdomars yrkesval står skrivet i Skolverkets kartläggning ”Ungdomars utbildnings och yrkesval – i egna och andras ögon” (2004). Där visar Ahlgren (1999), i sin studie att hur ungdomarna uppfattar sig själva och ”hur de värderar sin egen förmåga” blir det avgörande för vilka mål som sätts upp inför sina yrkesval (Skolverkets kartläggning 2004, s. 61).

Vi upplever att eleverna i skolan känner sig mycket osäkra inför framtiden trots att de faktiskt har valt ett yrkesinriktat program. Vi ställer oss frågan om det kan vara osäkerheten att ge sig ut i arbetslivet och utöva sitt yrke ute i samhället i stället för i skolans trygga vrå, eller är det återigen självbilden och prestationen som spelar in i valet av yrke? I en kartläggning om ungdomars utbildning och yrkesval gjord av Fransson, K. och Lindh, G. för Skolverket (2004) skriver de att ”Ungdomarna i dag står inför den svåra uppgiften att utveckla en någorlunda fast identitet samtidigt som de ska kunna hantera stora förändringar i samband med val av levnadsbana” (Skolverkets kartläggning 2004, s.10). Fransson och Lindh konstaterar även ”att självförtroendet är en viktig faktor för begränsning eller utökning av frihetsgraderna i ungdomarnas subjektiva handlingsutrymmen. Hur ungdomar värderar den egna förmågan har således stor betydelse i valprocesser” (Skolverkets kartläggning 2004, s.61).

Att göra ett yrkesval samtidigt som ungdomarna är i en stor utvecklingsfas kan vara mycket påfrestande. Vi upplever att detta kan tynga eleverna mycket och att de ofta ger uttryck av att de är oroad över sin framtid, denna oro uttrycks mestadels under sista terminen av deras yrkesutbildning. I en doktorsavhandling gjord av Lena Lidström (2009) om unga vuxnas övergångar till arbete framkommer att alla av de 52 intervjuade personerna hyser oro över sina chanser i arbetslivet och på arbetsmarknaden. Även den danska professorn i ungdomsforskning Birgitte Simonsen menar att det är en mycket svår uppgift för ungdomar i dagens samhälle att veta vad de vill och varför och vilka vägar som är möjliga för dem. Hon menar också att ungdomar ska välja själva och att de upplever att de får göra det (Skolverkets kartläggning 2004, s.11). På arbetsmarknaden idag är det svårt med arbete för nyutbildade florist och frisörelever, eleverna har oftast ingen arbetslivserfarenhet. Vi ser även att eleverna väljer ett bättre betalt sommarjobb än att söka arbete i den yrkesinriktning de har valt. Risken med detta är att de inte hinner skaffa sig någon yrkeserfarenhet utöver sin arbetsplatsförlagda tid (APU) och kan uppfattas av eventuella arbetsgivare som ointresse för yrket från elevens sida. En avhandling av Ahlgren (1999) som handlar om skolelevs självvärdering, har bland annat undersökt begränsningar i det subjektiva yrkesvalet. Hur ungdomar uppfattar sig själva och hur de värderar sin egen förmåga är enligt Ahlgren avgörande för vilka mål de sätter upp för sitt yrkesval. ”Det krävs av de unga att de kontinuerligt tänker igenom sina upplevelser, vad de vill och varför och vilka vägar som kan vara möjliga för dem” (Skolverkets kartläggning 2004, s.10). Arnell Gustavsson svensk arbetslivsforskare menar att det krävs att de unga får stöd i dessa processer. ”Att i unga år utan något större institutionellt stöd, ta sig fram på en tuff och hård arbetsmarknad kan i många fall bli en alltför svår uppgift” (Skolverkets kartläggning 2004, s.11).

2.1.6 Framtidstro

Med framtidstro vill vi beskriva hur eleverna tror på sin framtid och hur den troligtvis kommer att se ut vad gäller studier och yrken.

En film vi sett under vår utbildning som vi tycker är lämplig att ha med i vårt bakgrundsmaterial är filmen ”På rätt sida älven”- 20 år senare med Janne Josefsson (2007). Det är en dokumentärfilm där man skildrade en resa längs femmans spårvagnslinje i Göteborg, från Biskopsgården till Örgryte. Huvudpersonerna var niondeklassare i de två stadsdelarna. Man fick ta del av vilken framtidstro de olika grupperna hade och hur det har gått för dem under en tjugofemårsperiod mellan åren 1987 till 2007.

Ungdomarna i Örgryte planerade sportlovsresan till Chamonix och såg sig själva som framtida bolagsdirektörer, medan ungdomarna i Biskopsgården saknade såväl sportlovsplaner som högtflygande framtidsdrömmar. Tjugo år senare var skillnaderna fortfarande stora. Många av de som bott i Biskopsgården trädde fram med stolthet och visade på vad det åstadkommit i livet, medan många av de som bott i Örgryte tyvärr tyckte att filmen var missvisande och valde att inte delta.

Filmen visar att alla på ett eller annat sätt hade en framtidstro fast av olika karaktär och med olika stor optimism. Mycket av tron på framtiden utgick från deras familjesituationer och de förhållanden man levde under. Det var mestadels ungdomarna från Örgryte som hade optimistiska framtidsdrömmar medan ungdomarna från Biskopsgården, trots ibland svåra förhållande, hade en tro på framtiden även om den ibland var låg.

Ungdomarna från Örgryte hade nu högre utbildningar än de från Biskopsgården. Man såg också en skillnad i att Örgryteungdomarna studerat fler år än ungdomarna från Biskopsgården, där många börjat arbeta direkt efter årskurs 9 eller gått en tvåårig yrkesinriktad gymnasieutbildning.

Hos Ungdomsstyrelsen finner vi vidare material från undersökningen ”De kallar oss unga” (2003), där presenteras resultatet från en attityd- och värderingsundersökning som genomförts år 2002. Berörda områden i studien är bland annat framtiden. Där kan man i figur(3) utläsa i tabellen att 76 procent av ungdomarna i åldern 16–19 år anger att de är ”nöjda” med livet i dess helhet. Medan 24 procent av ungdomarna i åldern 16–19 år, hävdar att de är ”mindre nöjda” med livet i dess helhet. ”Inte helt oväntat förefaller sålunda den allmänna benägenheten att svara positivt på framtidsfrågor vara relaterad till en allmän upplevelse av tillfredsställelse/otillfredsställelse” (Ungdomsstyrelsen 2003, s.298).

I denna undersökning har man fått fram att fritid har blivit allt viktigare för unga medan fast arbete och karriär har minskat. Fritiden ses som viktigare för studenter än för unga som har arbete. Vikten av familj kommer först vid 25 – 29 års ålder. Det som har hänt är alltså att ungdomstiden har förlängts och allt fler studerar längre och arbete och familj kommer därför lite senare i livet. Utvecklingen kopplas till den ökade utbildningsnivån som vi har i vårt samhälle (Ungdomsstyrelsen 2003, s.8).

Tabell 1: Allmän framtidsinställning och livstillfredsställelse, 16–19 år, 2002 (1997), procent.

Allmän framtidsinställning	Livstillfredsställelse		
	Nöjda	Mindre nöjda	Totalt
Optimistisk	86 (65)	60 (14)	78 (79)
Pessimistisk	14 (11)	40 (10)	22 (21)
Total	100 (76)	100 (24)	100 (100)

Kommentar: Värde 1–4=Mindre nöjd och 5–7=Nöjd på en 7-gradig skala där 1=Helt missnöjd till 7=Helt nöjd. Jämförelsetal (samtliga 16–29 år) från 1997 inom parentes. Allmän framtidsinställning: 7-gradig skala: 5–7=optimistisk, 1–4 pessimistisk.

(Ungdomsstyrelsens undersökning ”De kallar oss unga” 2003, s.297).

Det som också framkom i undersökningen och som är av stort intresse för vår studie är vad de unga i åldern 16-19 år svarat på frågan om vad de tror att de kommer att göra direkt efter gymnasiet. Den målgrupp vi ställde en liknande fråga till är 18 år och precis på väg ut i samhället. Svaren man fick i undersökningen är väldigt beroende av situationen på arbetsmarknaden. Det vanligaste svaret var att man skulle studera vidare på högskola eller universitet, på andra plats kom att resa utomlands i ett eller några år. På delad tredjeplats kommer, att pröva på olika arbeten under några år oavsett yrke och söka ett arbete värt att satsa på för framtiden (Ungdomsstyrelsen 2003, s.48).

3. Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka om det finns någon skillnad mellan hög och lågpresterande elever med avseende på studieval, självbild, motivation, prestation, yrkesval och framtidstro. Eleverna studerar på hantverksprogrammen florist och frisör.

3.1 Frågeställning

Med utgångspunkt i ett mindre urval högpresterande respektive lågpresterande elever, vill vi undersöka vilken syn de har på sitt studieval, sin egen självbild, motivation, prestation, yrkesval och framtidstro.

De aspekter vi utgår från är:

- Studieval: Vad grundar sig studievalet på? Har någon yttre påverkan skett i valet?
- Självbilden: Hur ser elevens självbild ut?
- Motivation: Vad är det som motiverar eleven till studier? Vad är det som gör att vissa elever inte är motiverade till studier?
- Prestation: Hur ser eleven på sina egna prestationer i skolan?
- Yrkesval: Har eleven bestämt sitt framtida yrke? Vad associerar eleverna till yrket? Hade eleven en yrkesföreställning före utbildningen och en annan efter?
- Framtidstro: Hur ser eleven på sin framtid?

4. Metod

Med utgångspunkt från vårt syfte redogör vi för de metoder vi har använt oss av för att samla in data till vår studie.

4.1 Undersökningsmetod

”En intervju kan definieras som ett samtal med en bestämd målsättning. Den som intervjuar söker information om ett visst ämne genom att ställa frågor till en annan person” (Carlström & Carlström Hagman 2006, s. 85)

Carlström och Carlström Hagman (2006) beskriver olika intervjuformer. I vår studie har vi använt intervjuer som metod och det har enligt Kvale (1997) varit en halvstrukturerad intervjuform med fast struktur men plats för följdfrågor (bilaga 1). Där fick respondenten möjlighet att formulera sina egna svar men intervjuaren styrde intervjuens upplägg. I vår litteraturstudie utgick vi från studieeval, självbild, motivation, prestation, yrkesval samt framtidstro. Utifrån dessa sex aspekter formulerade vi sedan våra intervjufrågor. När intervjuerna var klara sammanställde vi svaren för att kunna jämföra om det fanns någon skillnad mellan hög och lågpresterande elever utifrån våra frågeställningar.

Vårt första val av undersökningsmetod föll från början på enkäter, men vi avstod då vi ville ha personlig kontakt med eleverna istället. Den kontakten togs via en inbjudan (bilaga 2) och därefter bokade vi tid med respektive respondent. Våra frågeställningar innebar att det ställdes frågor som kunde uppfattas som väldigt personliga av eleven. För att få så sanningsenliga svar som möjligt gjorde vi intervjuer. ”Enkäter eller frågeformulär är särskilt lämpliga vid kartläggningar, när man vill nå ett stort antal informanter och få en översikt över ett ämnesområde” (Carlström & Carlström Hagman 2006, s. 207). De svårigheter som vi upplevde med intervjumetoden vara att komma i kontakt med våra respondenter. Respondenterna gick sista året på sin utbildning och var därför inte lika tillgängliga som i mitten av en termin, mycket tid och fokus låg på studentavslutningen.

4.2 Urval

I vår studie intervjuade vi åtta kvinnliga elever som alla fyllt arton år. Mentorerna för de klasser som var involverade i vår studie namngav förslag på hög- respektive lågpresterande elever som skulle passa vårt syfte. Vi selekterade sedan dessa utifrån deras betygskort. Vi valde två hög- respektive lågpresterande elever från respektive program, vilket borde ge oss tydligare differens i underlaget. Eleverna studerade på florist- och frisörprogrammet årskurs tre. Anledningen till att vi valde dessa två grupper är att vi själva arbetar som florist- respektive frisörlärare. Vi valde

att endast intervjua elever vi själva inte undervisade för att undvika risken för att styra elevens svar under intervjun. Vi gjorde även några så kallade bekvämlighetsurval enligt (Bryman 2002, s.115). Anledningen till våra bekvämlighetsurval var dels brist på tid och de kostnader som skulle uppstå vid längre resor till andra gymnasieskolors frisör- och floristprogram. Men också för att vi ville välja elever som är över 18 år då dessa själva beslutar ifall de vill intervjuas, utan att målsmans godkännande ges.

4.3 Genomförande av undersökning

Inför intervjuerna hade vi gjort två provintervjuer för att undersöka om frågeunderlaget matchade vårt syfte samt för att kontrollera om valet av inspelningsmetod fungerade, vilket var via programmet One note. Innan intervjun startade informerade vi respondenterna om att intervjun skulle spelas in och att de även fick avstå från frågor de inte ville svara på. Vi informerade även om att de fick avbryta intervjun när de så önskade. Respondenterna fick även veta att de var helt anonyma och att det inspelade materialet skulle raderas så fort det dokumenterats. Vi använde oss av inspelningsfunktioner på mobiltelefon och dator när vi spelade in intervjuerna. Intervjuerna var noga förberedda genom provintervjuer för att få mesta möjliga svar utav respondenterna och för att vi skulle kunna frågorna så väl att vi inte behövde känna oss osäkra och titta ner i pappret för ofta. ”Kontakten mellan intervjuare och respondenten ska finnas hela tiden och får inte rubbas av att intervjuaren ständigt, som en pickande höna, måste kolla i pappren vad som kommer härnäst” (Carlström & Carlström Hagman 2006, s.191).

Vi upplevde inte att det var några problem att utföra intervjuerna men däremot fanns det svårigheter att få några av intervjupersonerna att boka in en tid för intervju. Det medförde att vi blev cirka två veckor sena enligt vår tidsplanering.

Det inspelade materialet och utskrifterna förvarades i en krypterad datafil på en lösenordskyddad dator som bara vi har haft tillgång till. Allt material raderades så fort rapporten var klar.

4.4 Etiska överväganden

När vi väl valt vilka metoder vi skulle jobba utifrån tog vi även med de etiska övervägandena inför våra intervjuer. Vår undersökning måste vara etiskt försvarbar och vi som intervjuar ska inte utsätta de medverkande för fara eller skada.

Intervjuerna följde de fyra huvudkrav som är framtagna från det grundläggande individskyddskravet. Kraven är hämtade från HSFR (2002) ”Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning” och de är följande; informationskrav, samtyckeskrav, konfidentialitetskrav samt nyttjandekrav och de har uppfyllts enligt gängse regler för projektarbeten i syfte att källskydda deltagande respondenter.

För att veta mer kring vilka regler som gällde för etiska övervägande gick vi även igenom Centrala etikprövningsnämndens bestämmelser (CEPN 2009). Dessa var nyare än HSFR (2002) men inriktade sig mot ett större forskningsdjup än vår undersökning berörde. Dessa övervägande innebar att vi följde de forskningsetiska principerna inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning.

4.5 Databearbetning

Den databearbetning vi har använt oss av kallas kvalitativ bearbetning. ”Kännetecknande för den kvalitativa databearbetningen är att man utifrån ett insamlat material försöker tränga djupt in i en problematik genom att finna mönster och betydelser” (Carlström & Hagman 2006, s.307.) Första skedet i bearbetningen var att transkribera intervjuerna och därefter skriva ut dem för att seriöst kunna bearbeta dem. Alla intervjuerna lästes igenom för att få en allmän överblick, därefter analyserades intervjuvärderna och dokumenterades i tabellform. Tabellen bestod av två kolumner med kategorierna hög- och lågpresterande elever. Därefter bearbetade vi sammanställningen en gång till för att få fram de mest relevanta frågorna för vår studie. Resultatet av den sista sammanställningen gjordes om till liggande stapeldiagram där varje fråga med svar samt kommentarer redovisas i resultatdelen.

4.6 Metodkritik

Nackdelen för oss i vår studie var att vi inte hade mycket erfarenhet av intervjumetoden, svårigheter som uppstod var val av intervjufrågor, vilken mängd frågor och formulering av frågor. En annan aspekt var tiden, intervjuerna krävde mycket tid både under intervjun men även under transkriberingen. Men även att komma i kontakt och boka tider för intervjun drog ut på tiden. Tidsaspekten gjorde att vi inte kunde intervjua fler än fyra elever var inom de båda hantverksprogrammen. Intervjumetoden innefattar även informationskravet vilket innebär att de som deltar i studien får information om forskningens syfte. Deltagaren ska även bli informerad om samtyckeskravet som innebär att deltagaren själv får välja om hon vill medverka och vilka frågor hon önskar svara på. Deltagaren ska också bli informerad om konfidentialitetskravet för att skydda deltagarens personuppgifter.

Validitet

I vanligt språkbruk hänförs sig *validitet*, giltighet, till sanningen, riktigheten och styrkan i ett yttrande (Kvale & Brinkmann 2009, s.264). Validiteten på vår studie anser vi vara relativt låg utifrån Kvale och Brinkmanns definition av validitet om man ställer sig frågan: Mäter du vad du tror att du mäter? (2009, s.264). På grund av bekvämlighetsval och tidsplaneringen gjorde vi ett relativt lågt antal intervjuer, detta gör att tillförlitligheten blir lägre än med ett flertal intervjupersoner utspritt på ett flertal gymnasieskolor runt om i landet.

Reliabiliteten

Reliabiliteten hänför sig till forskningsresultatens konsistens och tillförlitlighet; den behandlas ofta i relation till frågan om ett resultat kan reproduceras vid andra tidpunkter och av andra forskare (Kvale & Brinkmann 2009, s.263). Reliabiliteten av våra intervjuer, som var en halvstrukturerad intervjuform med fast struktur men plats för följdfrågor, är relativt låg anser vi. Det som kan ha påverkat reliabiliteten är att frågorna har formulerats om för att få svar när respondenten varit tystlåten. Även att följdfrågorna formulerades om efterhand som intervjun pågick för att få så uttömmande svar som möjligt påverkar reliabiliteten, samt att vi varit två personer som har intervjuat. Även om varje intervju till viss del har varit unik har alla intervjuer kunnat bearbetas på samma sätt.

5. Resultat

Här följer vårt resultat från våra intervjuer. Vi har gjort en sammanställning och lyfter här fram de centralaste teman vi ser utifrån våra frågeställningar. Vi vill på detta sätt visa det väsentligaste och mest unika i vårt resultatmaterial. Vi illustrerar resultatet i så väl diagram, som skrift och citat. Detta för att ge en allsidig bild. Genom att ta med citat visar vi på exakt vad eleverna sagt och ger dig som läsare en inblick i hur vi har fått fram vårt resultat. Varje diagram har en numrering i vänster nederkant och all fakta i diagrammen är hämtade ur vårt intervjumaterial som dikterats direkt från våra ljudupptagningar.

5.1 Studieval

På frågan vad som fick eleverna att välja den utbildning de valt såg vi en skillnad, men inte markant. De högrepresterande eleverna var mer medvetna om sitt val, där var det endast en som inte visste, de andra tre eleverna svarade mycket målmedvetet. Två av de lågpresterande eleverna svarade att de inte visste vad som fick dem att välja vald utbildning, en elev ville arbeta praktiskt och en elev hade alltid velat bli frisör, en elev visste inte. Två av de högrepresterande eleverna svarade: ”Jag har alltid velat bli frisör. Jag har alltid gillat att pilla andra i deras hår och varit kreativ”. ”- Jag tyckte att det verkade vara roligt och jag är intresserad av blommor, jag tycker det är roligt att skapa någonting och så”.

På frågan om där fanns någon yttre påverkan på deras val av utbildning var det ingen skillnad i hur de hög- och lågpresterande eleverna svarade. Endast två elever upplevde att det fanns en yttre påverkan på deras val och det var en hög- och en lågpresterande elev. Den lågpresterande elevens kommentar var: ”Så tänkte jag att jag vill göra någonting med händerna, mamma har alltid sagt att hon tycker att jag ska göra någonting med händerna. Så tänkte jag frisör, nej det är nog inte så kul så jag tänkte att florist lät kul. Det verkade kul och så hade jag andra kompisar som också gick där och som man kände”. Den högrepresterande eleven svarade: ”- Jag har en kusin som har varit frisör som alltid har varit en förebild så, lite undermedvetet tror jag att hon gjort det”.

Samtliga elever såg sig nöjda med sitt studieval. Men en högrepresterande elev svarade: ”-Både positivt och negativt”, ”- Jag trodde att utbildningen skulle vara bredare och att man kom ut och kände att man verkligen kan det man gör. Man får ju erkänna att det gör man inte med allt”.

5.2 Självbild

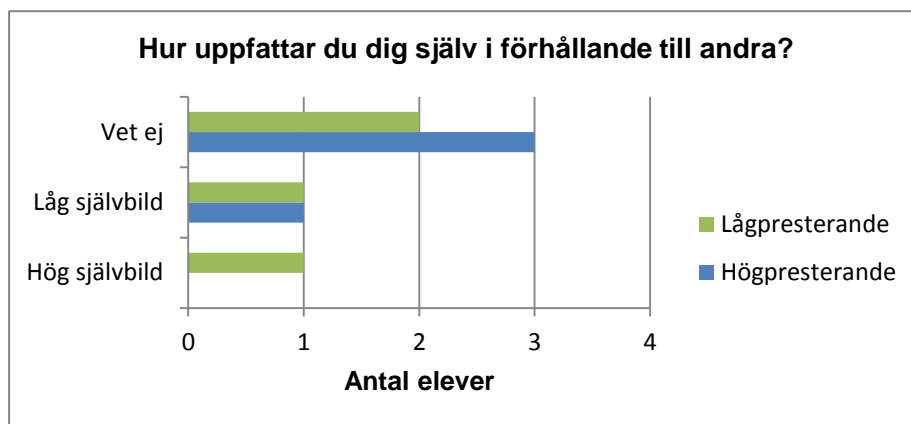

Diagram 1

Endast en lågpresterande elev såg sig ha en hög självbild. Resten av eleverna hade antingen låg självbild eller ingen uppfattning om hur man ser på sig själv i förhållande till andra. Den lågpresterande eleven med hög självbild svarade: ”- Om man samtidigt kollar just nu i frisörklassen så har jag märkt att jag är.. ganska så... jävla duktig alltså (skratt). Jag märker att klasskompisar kommer till mig och frågar; hur ska jag blanda, hur ska jag klippa? Så tänker man inom klassen så absolut så är det de, men det beror på vilken grupp av människor man är med”. Detta säger att även eleven med hög självbild var beroende av vilken situation hon befann sig i.

På frågan om eleverna jämförde sig med andra svarade tre av fyra högpresterande elever att de jämförde sig med andra, men endast två av de lågpresterande svarade detsamma.

Intervjuare: ”-Men hur tänker du när du är i en grupp, är du så, så att du jämför dig med andra. Eller är det så, åh.. hon är alltid så fint klädd... alltså att du nervärderar dig själv?”.

Elev: ”-Ja, i så fall. Man tänker inte att man är bättre eller så(Florist låg)”.

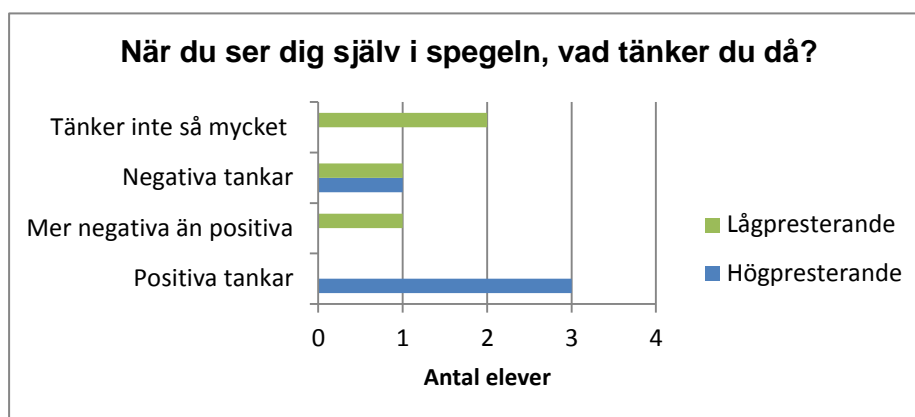

Diagram 2

Resultatet på denna fråga visade att tre av de högpresterande ser positivt på sig själv då de ser sig i spegeln. Dock understryker de flesta att man i första hand tittar på sitt yttre. En högpresterande elev svarade: ”-Jag ser mig som en person som är glad och trevlig men sen så har man de dagarna då man säger ohhh för att jag är jag men oftast så är det de positiva”. Ingen av de lågpresterande svarade att de hade positiva tankar om sig själv då de såg sig i en spegel. Här fanns alltså en skillnad.

Samtliga elever tyckte att ens föräldrar hade stor betydelse för om man har en positiv eller negativ bild av sig själv. En högpresterande elevs kommentar var: ”-Ja, det tror jag. Jag tror att det har stor betydelse att ha stödet runt sig”. Däremot uttryckte sig de lågpresterande eleverna mycket vagare i sina svar än de högpresterande eleverna, de tyckte att stöd hade betydelse däremot framkom det i intervjuerna att de inte hade fått lika mycket stöd.

Samtliga av de högpresterande eleverna tycker att skolan jobbar med att stärka elevens självkänsla. Endast en lågpresterande elev svarade nej på frågan. Samtliga elever kände sig sedda i skolan av sina lärare. Så här såg vi heller inga skillnader.

5.3 Motivation

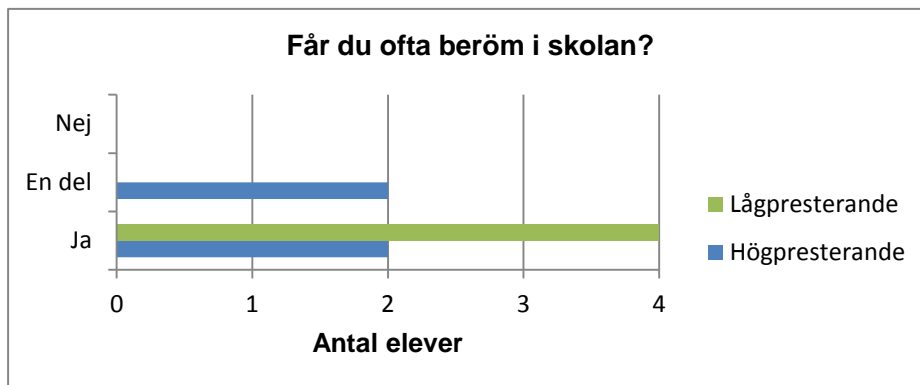

Diagram 3

Här ser vi skillnader. Samtliga av de lågpresterande eleverna känner att de ofta fått beröm i skolan. En lågpresterande elev sa: ”-Absolut och det är väl lite därför man går i skolan för att man ska få veta om man gör något bra eller mindre bra.”. Utav de högpresterande eleverna var det hälften som svarade ja medan andra hälften tyckte att man fick en del beröm men inte så ofta.

Intervjuare: ”-Får du ofta beröm i skolan?”

Elev: ”-Jaa... men inte alltid tycker jag inte(Frisör hög)

Intervjuare: ”-Är det något man borde bli bättre på?”

Eleven: ”-Ja det tycker jag, om man kollar tillbaka till ettan då var det inte alls mycket beröm och så men det har vi ju klagat på våra lärare så det har dem blivit bättre på men jag tycker att dem kan bli ännu bättre på det”(Frisör hög).

På frågan om eleverna fick beröm i skolan tyckte alla lågpresterande elever att de ofta fick beröm i skolan. Men en elev ville få ännu mer beröm och en elev ville få mer konstruktiv kritik. Två av de högpresterande eleverna svarade att de ville ha beröm oftare i skolan. Däremot var det en högpresterande elev som sa: ”-Nej det tror jag inte, får man det för mycket känner man nog att man inte behöver prestera lika mycket. Då tror jag att man halkar efter lite. Iallafall med mig”.

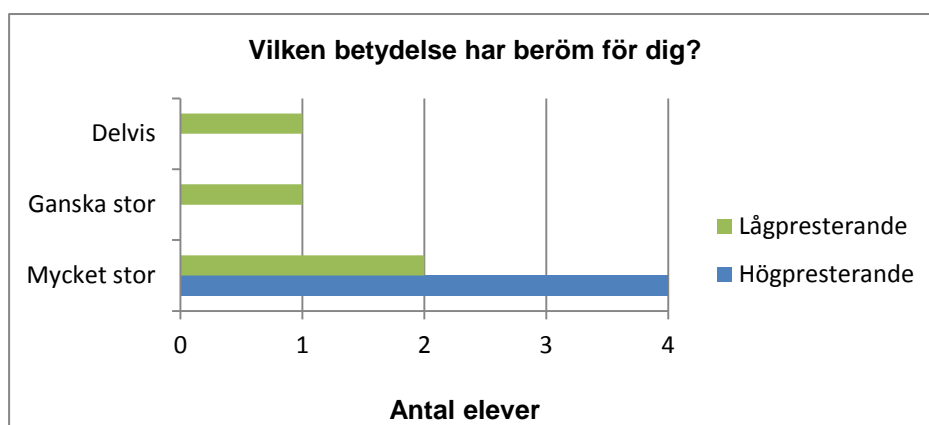

Diagram 4

Samtliga av de högpresterande eleverna tyckte att beröm hade stor betydelse för dem. Men bara två av de lågpresterande eleverna. På frågan om vad som driver varje elev att lyckas i skolan fanns det skillnader. De högpresterande eleverna påverkades av egna krav på sig själv och att vara duktig inför andra. Medan de lågpresterande eleverna hade andra faktorer som påverkade dem såsom pengar, omgivning och avsaknad av egen drivkraft. En högpresterande elev svarade: ”-Det är väl jag och mina föräldrar, tror jag”. Medan en lågpresterande elev svarade: ”-Pengar, alltså det kanske låter hemskt men det är pengar som får världen att gå runt”.

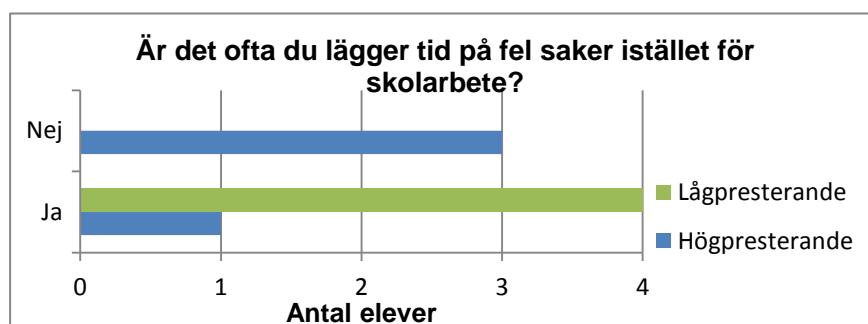

Diagram 5

Här ser man en tydlig skillnad mellan vad de lågpresterande- och högpresterande eleverna anser sig lägga sin tid på. De lågpresterande eleverna anser sig lägga sin tid på annat än skolarbete. Alla av de lågpresterande är fullt medvetna om detta. En lågpresterande elev sa: ”-Som sagt jag är en impulsmänniska, jag gör lite allt möjligt. En kompis kan ringa och skit liksom den där uppsatsen ska vara inne imorgon men så ringer dom och ”-sha ska du med och grilla ikväll” och jag klart jag ska”. Endast en av de högpresterande eleverna ansåg sig lägga tid på fel saker istället för skolarbetet men menade då helt utanför skoltid. Hon såg sig ha lätt för att lära vilket gjorde att hon presterade bra ändå.

Då vi ställde frågan vad eleverna gör för att motivera sig själva svarade de högpresterande att de hade en hög förmåga till att motivera sig själva. Tre av fyra använde sig av tekniker så som att tänka framåt och på vilken nytta kunskapen har för

framtiden, sätta upp mål för sig själv och sedan känna sig stolt över vad man presterat. De lågpresterande har inte den förmågan att motivera sig själva. En lågpresterande elev visste inte men på frågan vad hon skulle kunna göra för att motivera sig själv sa hon: ” -Att sluta vara så mycket med kompisarna... så sitter man vid datorn och så... så går man in på facebook snabbt så blir man där någon timme....”

På frågan om eleverna tyckte att deras lärare motiverade dem ansåg endast en lågpresterande elev att lärarna inte motiverade henne.

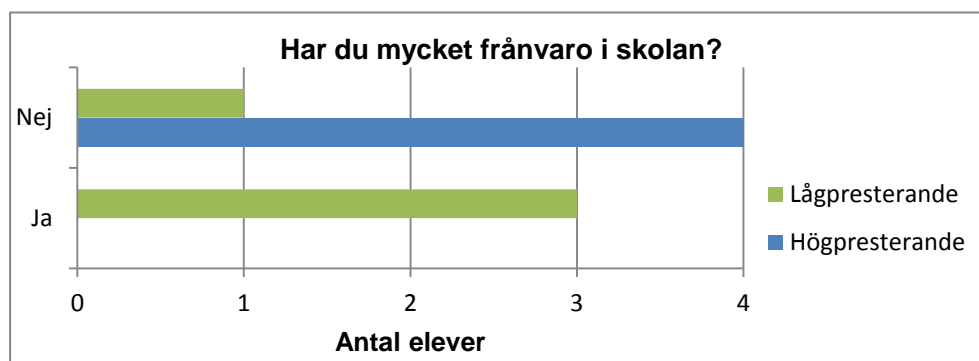

Diagram 6

Här ser vi stora skillnader i resultatet, tre av fyra lågpresterande elever tycker att de har mycket frånvaro i skolan men ingen av de högpresterande eleverna anser sig ha hög frånvaro.

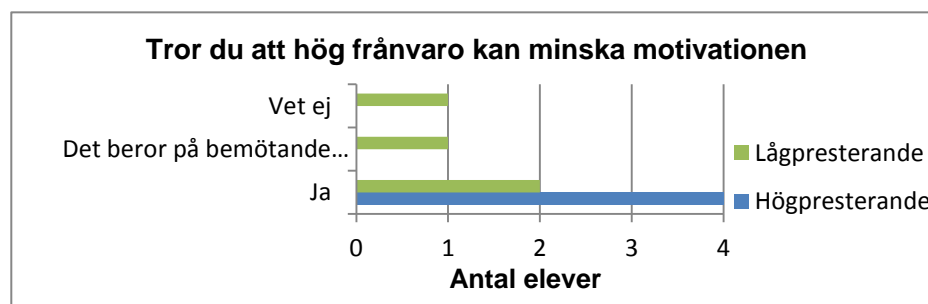

Diagram 7

Samtliga av de högpresterande eleverna trodde att hög frånvaro minskade motivationen. Endast hälften av de lågpresterande eleverna trodde detsamma. En lågpresterande elev tyckte att det berodde på vilket bemötande man fick när man återvände till skolan. Hade man varit borta länge och man ändå fick ett trevligt bemötande spelade det ingen roll för hennes motivation.

En utav de lågpresterande eleverna som trodde att hög frånvaro minskade motivationen sa: ”-Ja, grejen är det att det blir ett sånt här ont ekorrhjul liksom först börjar det med att .jag har varit sjuk väldigt mycket också både med min diabetes och så har jag haft det väldigt tufft hemma och där börjar man tappa lite av skolan och så tänkte man att nu har jag inte varit där på länge så varför ska jag dit idag liksom”.

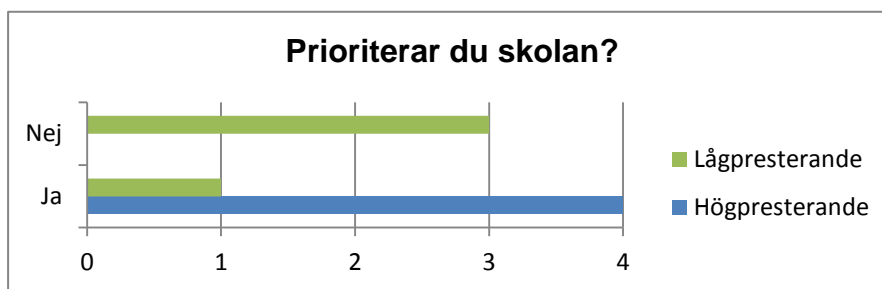

Diagram 8

Samtliga utav de högpresterande eleverna prioriterade skolan men endast en av de lågpresterande. Här ser vi stora skillnader. Tre av de lågpresterande prioriterade annat så som vänner, datorn, tv m.m.

På frågan om eleven såg nyttan av det man lärt sig i skolan svarade både hög- och lågpresterande elever att de såg nyttan av vad de lärde sig i skolan. Endast en av de lågpresterande eleverna svarade: ” – Delvis, ..ja... vissa grejer gör jag ..vissa inte”.

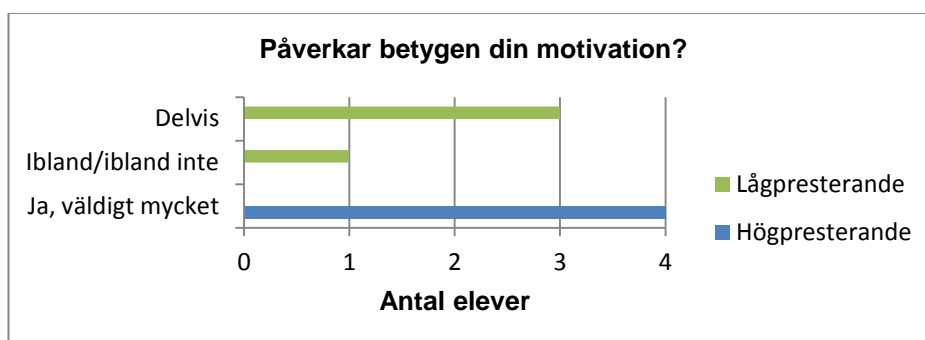

Diagram 9

På frågan om betygen påverkade deras motivation svarade samtliga högpresterande elever att betygen påverkade deras motivation väldigt mycket. Här ser man en klar skillnad mot de lågpresterande eleverna som bara tyckte att det påverkade de delvis eller bara ibland. En utav de lågpresterande eleverna svarade: ” -Hmm..alltså det påverkar väl min motivation men sen har jag alltid varit så här jag gör så gott jag kan och sen så får jag ett G så får jag det för att jag förtjänar ett G, jag förtjänar inte mer. Får jag MVG, skitbra men då har jag jobbat för det. Jag är inte den som läser dem där betygsriterierna du vet jag jobbar så gott jag kan och sen så får jag det betyget jag får”. En högpresterande elev svarade: ”-Jag har alltid velat ha höga betyg. Sen om man bara får godkänt då blir man ju sur. För mig har godkänt nästan varit IG” och en annan högpresterande elev svarade: ” Desto högre betyg desto bättre självkänsla. Då vet man – jag kan!”

5.4 Prestation

På frågan hur eleven gjorde för att få bra resultat på en uppgift i skolan svarade tre av fyra högpresterande elever att de hade förmågan att få bra resultat på sina skoluppgifter. De kunde mycket väl lägga extra tid utanför skolan för att få bra resultat. En utav de högpresterande sa att hon skärmade av omgivningen i klassrummet för att ha fullt fokus på uppgiften. De lågpresterande eleverna hade svårare för att se vad de skulle kunna göra för att öka sina resultat. Följande dialog skedde mellan intervjuaren och en av de lågpresterande eleverna:

Intervjuaren: ”-Hur gör du när du ska få bra resultat på en uppgift i skolan? Tänker du på hur du gör?”

Elev: ”-Nej... det gör jag inte”.

Intervjuaren: ”-Det bara råkar bli det då eller...?”

Elev: ”-Ja”

Intervjuaren: ”Det var tur den dagen, rätt humör?”

Elev: ”-Ja”

På frågan om eleverna var rädda för att misslyckas svarade två av de högpresterande eleverna att de var rädda för att misslyckas, men endast en av de lågpresterande eleverna. En lågpresterande elev sa: ”- Ja, men det är inget fel i det. Men jag har kommit över det”. En högpresterande elev sa: ”- Ja, det är man väl”.

5.5 Yrke/ yrkesföreställning

Samtliga av de högpresterande eleverna hade ett mål med sin utbildning, däremot svarade bara två av de lågpresterande eleverna att de hade ett mål. De högpresterande eleverna hade mål så som att bli florist/frisör, läsa vidare, flytta till en större stad och lyckas inom yrket. Två av de lågpresterande eleverna visste inte vilket mål de hade, medan de andra två lågpresterande eleverna ville arbeta med sitt yrke. På frågan om vilka möjligheter eleverna såg på att få jobb i den bransch de utbildat sig i fanns där ingen större skillnad mellan hög- och lågpresterande elever. Däremot trodde alla att möjligheterna var små att få jobb inom sin bransch. Förutom en lågpresterande elev som såg stora möjligheter till att kunna få jobb då hon har en salong att ta över, annars såg hon möjligheterna som små.

På frågan om eleverna tyckte att deras valda yrke levde upp till den bild de hade innan de började utbilda sig svarade två av de högpresterande eleverna nej. Bland de lågpresterande eleverna fanns det tre elever som inte tyckte att yrket levde upp till den bild de hade innan utbildningen. Två av de högpresterande frisöreleverna tyckte att yrket är mindre glammigt och mycket tuffare än de trott. En lågpresterande floristelev sa: ” -Den första gången man var och praktiserade tänkte man att, oh skit

är det så här det går till att städa kylen varje dag och snitta om bla bla bla och liksom leveranser och samtidigt ta hand om kunder”. Övriga hög- och lågpresterande elever tyckte att yrket levde upp till den bild de hade innan utbildningen.

5.6 Framtidstro

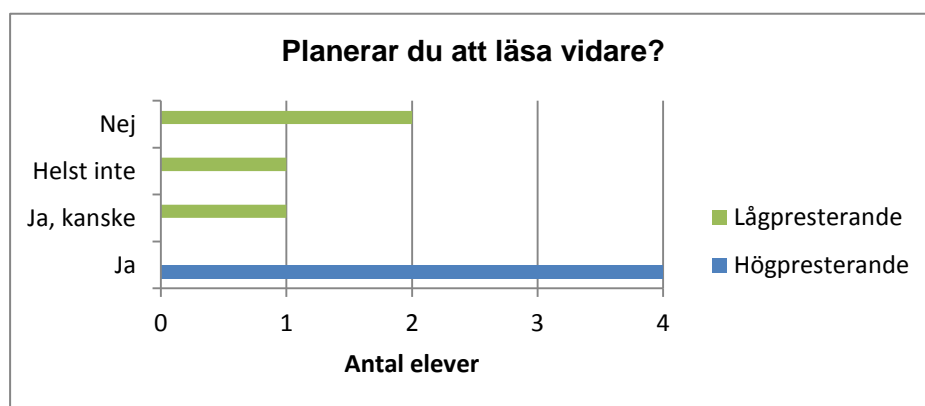

Diagram 10

Samtliga av de högpresterande eleverna planerar att läsa vidare. Endast en av de lågpresterande eleverna skulle eventuellt läsa vidare. Övriga av de lågpresterande eleverna svarade nej, helst inte eller kanske. På frågan om eleverna såg ljus på framtiden fanns där ingen skillnad mellan hög eller lågpresterande elever. Eleverna svarade ja eller delvis, några av de som svarat delvis säger att det är möjligheterna till jobb som oroar dem en del inför framtiden. En högpresterande elev som delvis såg ljus på sin framtid svarade: ”-Det är mer nu efter gymnasiet, då vet man inte riktigt hur det ser ut. Jag vill liksom ha allting planerat så här pang, pang, pang..... Men så det är lite som går nerför men sen så vet jag att jag ska plugga engelska och liksom jag vet ju vart jag vill komma någonstans, så det är ju liksom positivt”. Eleverna hade blandade framtidsplaner, de högpresterande eleverna ville resa, läsa vidare och flytta för att sedan planera vidare. De lågpresterande eleverna ville arbeta direkt efter sin utbildning.

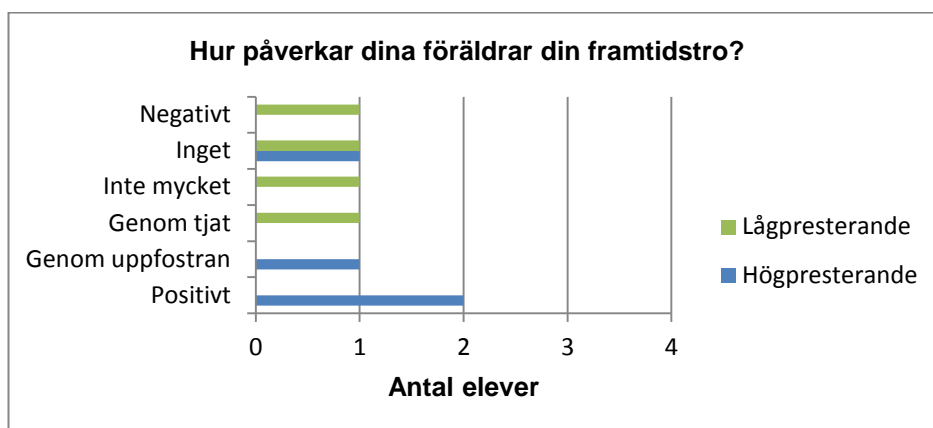

Diagram 11

De högpresterande eleverna såg mer positivt på föräldrarnas påverkan kring deras framtidstro jämfört med de lågpresterande eleverna. En högpresterande elev svarade: ”-Dom är mina förebilder. Om jag behöver hjälp ekonomiskt så har jag ju ändå dom”. En lågpresterande elev svarade: ”- Ah, dom har tjatat om att jag måste skaffa mig ett jobb”, ”Mmm..... Hm..... ahh.. negativt nästan men alltså det låter hemskt men jag ... grejen är att min morsa är kass med pengar typ så jag har fått försörja henne väldigt mycket.... ”.

6. Diskussion

I diskussionsdelen för vi ett resonemang utifrån det resultat som vår studie gett. Vi binder samman vårt resultat med de perspektiv och utgångspunkter som presenterats i vår Bakgrund. Vi tar upp hur väl de liknande studier vi tagit del av stämmer mot vårt huvudresultat. Vi diskuterar även de slutsatser som vi kommit fram till utifrån vårt syfte som var att undersöka om det finns någon skillnad mellan hög och lågpresterande elever med avseende på studieval, självbild, motivation, prestation, framtidstro och yrkesval.

Uppdelningen vi gjort för att förtydliga innehållet är att först föra en diskussion kring vårt resultat. Vi har skrivit detta i den ordning som finns i övriga rapporten. Därefter kommer en diskussion kring våra metoder och avslutningsvis har vi våra slutsatser där vi sammanfattar arbetets resultat och dess konsekvenser. Där lyfter vi fram intressanta tankar och idéer och eventuellt framtida projekt.

6.1 Resultat diskussion

Utgångspunkten för studien var att ta reda på om det fanns någon skillnad mellan hög- och lågpresterande elevers tankar kring studieval, självbild, motivation, prestation, yrkesval och framtidstro. Dessa frågor ville vi ha svar på för att bli mer medvetna om hur elever tänker, för att kunna arbeta aktivt med att stärka eleverna oavsett om eleverna är hög eller lågpresterande. Som lärare tror vi att det kan bli fel fokusfördelning, att man fokuserar mer på de elever som är svagare och därmed får de starkare eleverna mindre fokus.

6.1.1 Studieval

Under studieval fann vi endast skillnader mellan hög och lågpresterande när det gällde vad som fick dem att välja sin utbildning. De högpresterande eleverna var i högre grad medvetna om vad som påverkat deras studieval. Vi tror att detta kan bero på att de högpresterande eleverna verkade mer säkra på vad de själva ville med sina liv än de lågpresterande eleverna. På frågan om det fanns någon yttre påverkan på deras val svarade tre elever av både hög- och lågpresterande att det inte fanns någon yttre påverkan på deras val. En utav de lågpresterande hade varit nära till ett kompisval, men hon hade sedan gått på sin dröm som var att bli frisör. Av de som såg en yttre påverkan var det en från både hög- och lågpresterande. Då var det kompisar eller föräldrar som påverkat. Detta kan kopplas till den undersökning från Skolverket (2004) gjort och som vi har i vårt bakgrundsmaterial. i form av en kartläggning där man via Lovéns (2000) avhandling sett att eleverna främst söker hjälp från sina föräldrar men också via sina yrkesvägledare (Lovéns 2000, se Skolverkets kartläggning 2004, s. 66). Ingen utav de vi intervjuade nämnde yrkesvägledaren men vi ställde heller inga frågor om det. I Skolverkets kartläggning (2004) citerar man Ljung (2000) som i

sin studie fick fram att eleverna anser att de själva fattat beslutet om studieval och man menar på att även om föräldrarna har gjort en påverkan hade man ändå valt samma utbildning av eget val (Skolverkets kartläggning 2004, s.67).

Alla eleverna såg sig nöjda med sitt studieval. Detta var ett högt resultat, Skolverkets kartläggning citerar Borglunds (2002) studie som visar att en av sex elever efter sitt studieval känner stor osäkerhet, dessa siffror baserar sig på ett mycket större intervjuunderlag och man säger även att fler från de studieförberedande programmen känner osäkerhet mot elever från yrkesförberedande program. (Skolverkets kartläggning 2004, s.67).

6.1.2 Självbild

De skillnader som visade sig i vår undersökning angående självbilden var att endast en av de åtta intervjuade hade en hög självbild och det var en lågpresterande elev, detta tyckte vi var ett förvånande svar. Att så många sa sig ha en låg självbild speglar visserligen vad som beskrivs i olika litteraturer som säger att tonåringen är i en utvecklingsprocess där självkänslan kan vara skakig (Cullberg Weston 2005, s.45). Vi tror att elevernas medvetenhet om sin egen självbild eller omedvetenhet kan bero på att de inte har tid att reflektera speciellt mycket över den, vänner, skola, dator och eventuellt arbete tar mycket tid i deras liv. Samhällets och medias krav på unga människor att alltid ha de senaste inom telefoni och datorer samt dagens skönhetsideal hjälper inte heller till att förbättra ungdomars självbild.

Skillnaden var något större i hur de uppfattar sig i förhållande till andra, där jämförde sig de högpresterande med andra i högre grad än de lågpresterande. Detta tror vi kan avspegla de högpresterande elevernas låga självbild. Är man osäker på sig själv kan behovet eventuellt bli större av att jämföra sig med andra. ”Hurdan är jag?” ”Hurdan kan jag bli?” ”Hur skiljer jag mig från andra?” ”Hur skulle jag vilja vara?” Individens svar på frågor av detta slag ger honom eller henne mer eller mindre medvetna bilder av sig själv, olika självbilder” (Mark 1998, s. 2). Dessa frågor kan vara bra ett reflektera över om det görs på ett medvetet sätt, men för en osäker elev som ständigt jämför sig med sin omgivning kan det ha negativa konsekvenser. För vissa elever kan säkert en jämförelse med sin omgivning vara bra för att sporra och höja deras egen motivation. Vi tror att så länge eleven inte är medveten om att hon är bra som hon är och att prestationen inte har med självkänslan eller självbilden att göra kommer ingen utveckling att ske rent självkunskapsmässigt. Vårt uppdrag är:

”Varje elev skall få stimulans att växa med uppgifterna och möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar. Varje elev skall möta respekt för sin person och sitt arbete. Eleverna skall bli medvetna om att nya kunskaper och insikter är förutsättningar för personlig utveckling. Detta skall syfta till att grundlägga en positiv inställning till lärande och att återskapa en sådan inställning hos elever med negativa skolerfarenheter. Skolan ska stärka elevernas tro på sig själva och ge dem framtidstro” (Lpf94, s.6).

Enligt Maslow (1970) beskriver han människans behov av stabilitet och fast uppfattning av sig själv för att ha en bra självkänsla och uppskatta sig själv. Vår undersökning visar att eleverna inte hade en fast uppfattning om sig själva, vilket tyder på att de inte har reflekterat över sig själva på detta sätt.

Ska vi lyckas med det uppdrag som läraren har, behöver vi mycket mer tid för den enskilde eleven, vi själva behöver även mer utbildning för att kunna hjälpa eleven på ett mer professionellt sätt.

6.1.3 Motivation

För att öka sin motivation är beröm en viktig faktor. Vi ställde frågan om eleverna tyckte att de fick beröm i skolan. Alla de lågpresterande eleverna svarade att man tyckte att man fick beröm, men bara hälften av de högpresterande. Enligt Maslow (1970) är uppskattning ett växtbehov och våra elever behöver känna att de växer för att lättare ta in nya kunskaper. Vi ställer oss frågan varför de lågpresterande känner att de får mer beröm i skolan än de högpresterande? Vår tanke är att de lågpresterande eleverna kräver mer uppmärksamhet för att klara sina studier och därför känner att de får mer beröm än dem högpresterande, som är mer självgående. Det kan också vara så att de högpresterande elever som inte har lika god självbild behöver mer beröm än de lågpresterande eleverna. Eller är det så att de högpresterande kräver mer beröm än de lågpresterande eleverna för att känna att de verkligen har fått beröm. Kopplar man det till Maslows teorier kan det bero på hur ens självkänsla ser ut, Maslow menar att människan behöver en stabil och fast uppfattning om sig själv, att man har en bra självkänsla och uppskattar sig själv. Har man en fast grundad självkänsla kan man prestera och ta till sig uppskattning, men också respektera andra. Följer man denna teori ska vi lärare arbeta med att stärka elevernas självkänsla. Detta görs förmodligen redan, men vår undersökning visar att det inte görs tillräckligt inom de program som undersökningen gjorts i.

Undersökningen visar även att det är mycket viktigt för motivationen att vi ger beröm oavsett om du är hög- eller lågpresterande. Däremot tyckte de högpresterande i högre grad att beröm hade en stor betydelse än de lågpresterande. Vi tror att denna skillnad beror på att de lågpresterande inte är lika långt upp i Maslows behovstrappa i sin process och därför inte ser kopplingen till att beröm ger en ökad självkänsla.

För att kunna handleda eleven på bästa möjliga sätt samt för att öka motivationen måste eleven befinna sig i skolan. Undersökningen visade även på skillnader i närvaron, de högpresterande hade hög närvaro däremot hade de lågpresterande eleverna hög frånvaro. Vi tror att om skolan skulle lägga resurser på att få eleven till skolan varje dag så skulle eleven bättre klara sin skolgång. De högpresterande eleverna såg en koppling mellan hög frånvaro och minskad motivation, men bara hälften av de lågpresterande såg detta. Frågor från lågpresterande elever som ”Har jag missat något när jag var borta?” visar på en omedvetenhet kring att hög frånvaro ger minskad motivation. Vi kommer tillbaka till vikten av att känna till vad som driver varje elev framåt för att kunna prestera och känna motivation precis som Jenner ställer sig frågan

”Vad är det som får människor att röra sig?” (Jenner 2004, s. 37). De högpresterande eleverna hade olika strategier för att hålla sig motiverade men endast en av de lågpresterande visste vad som skulle göras för att motivera sig själv, vilket helt enkelt bara var ”att bli färdig”. De strategier som de högpresterande hade hängde ihop med deras förmåga till prestation. De högpresterande hade förmågan att skärma av sig för att fokusera sig bättre, eller sätta ett mål de ville nå för att kunna känna sig stolta över sig själva och på så sätt hålla motivationen uppe. När det gäller hur eleverna prioriterar skolan fanns där stora skillnader. Alla de högpresterande prioriterar skolan men endast en av de lågpresterande gör samma prioritering. Ohlsson (2008) menar att vi inte kan skapa motivationen hos någon annan men vi kan ta reda på vilka motiv det finns för motivation hos personen. Då kan man ge näring till motivationen eller rent av väcka liv i den (Ohlsson 2008). Studien visar däremot att alla utom en lågpresterande elev tyckte att läraren motiverade dem, förmodligen är det så att de lågpresterande eleverna känner någon form av motivation när de är i skolan, men de har däremot svårt att motivera sig själva att komma till skolan.

Föräldrarna har stor betydelse när det gäller motivationen, de är den part som vi tror kan hjälpa till att motivera sina barn och ungdomar och försöka få sina dem att prioritera skolan. Tyvärr vet vi att alla föräldrar inte har möjlighet till detta av olika skäl. Jenner (2004) menar att en grundläggande tes är att pedagogen bemöter eleven på ett positivt sätt vilket blir basen i motivationsarbetet. En lågpresterande elev beskrev att motivationen för att gå till skolan berodde på vilket bemötande man fick när man återvände till skolan efter en längre frånvaro. Detta tycker vi är av stor betydelse, det blir mycket tydligt att vårt bemötande av elever spelar en stor roll. Vi måste alltså precis som Jenner (2004) säga ha en förståelse för elevens självkänsla och vad rader av misslyckande kan innebära. Det gäller alltså att se positivt på eleven och lyssna in vad eleven har att säga. Vi måste även hjälpa eleven med att sätta rimliga mål som motiv för motivation annars kan det bli att de ger upp innan de ens försökt eller det motsatta, när man bagatelliserar svårigheterna. De två tips som Jenner (2004) ger oss är att vi antingen hjälper eleven att sänka sitt mål så att det blir enklare att nå. Eller att man för den eleven som överskattar sin förmåga hjälper den att få höjt sitt mål (Jenner 2004).

Vi ställde frågan om eleverna såg någon nytta med det de lärde sig i skolan, det blev positiva gensvar. Alla utom en lågpresterande elev såg nyttan med det de lärde sig i skolan.

6.1.4 Prestation

På frågan om vad som driver eleven att lyckas i skolan var skillnaden stor mellan hög- och lågpresterande elever. De högpresterande hade olika strategier för att få bra resultat på skoluppgifter, de lågpresterande svarade däremot att de inte gjorde något för att lyckas i skolan eller att de inte visste om de gjorde något särskilt för att lyckas.

Enligt Pisas undersökning (2004) så borde de högpresterande eleverna ha högre självbild om man utgår ifrån deras studieresultat. Men så är inte fallet med de elever vi har intervjuat, där har självbilden varit lägre hos de högpresterande eleverna än hos de lågpresterande.

På frågan om eleverna ofta lägger tid på fel saker istället för skolarbetet visade vår studie även här stora skillnader mellan hög och lågpresterande elever. Alla de lågpresterande lade tid på ”fel” saker medan bara en av de högpresterande gjorde detta. Däremot förklarade den högpresterande eleven att hon hade lätt för att lära och kunde därför välja vad hon ville lägga ner sin tid på, prestationen blev ändå bra. PISAs undersökning pekar på att de elever som är motiverade och har ett gott självförtroende presterar bättre i skolan. Denna PISA undersökning visar även att de elever som har använt sig av någon eller några strategier för inläring klarar sig bättre än de som inte har några strategier kring sin inläring (PISA 2000, s.17). Skillnader fanns även i elevernas rädsla för att misslyckas, där var de högpresterande i högre grad rädda än de lågpresterande. Omgivningens attityder utgör de största riskerna för att elevens självförtroende ska sänkas (Taube 2007, s.93). Vår tanke kring detta kan vara att de högpresterande eleverna har så höga krav på sig själva att det blir psykiskt påfrestande att misslyckas, därav rädslan.

6.1.5 Yrke/yrkesföreställning

Alla högpresterande hade ett mål med sin utbildning dock varierar målen lite, t.ex. läsa vidare eller bredda sin kunskap. Två av de lågpresterande visste inte vilket mål de hade och de resterande ville få ihop pengar till gesäll respektive bli frisör.

I Skolverkets kartläggning ”Ungdomars utbildnings och yrkesval – i egna och andras ögon” (2004). Läser vi att Ahlgren (1999), i sin studie, kommit fram till att ungdomarnas möjlighet att sätta upp mål beror på hur de uppfattar sig själva och hur de värderar sin egen förmåga. I vår studie har vi kommit fram till att de högpresterande hade lättare för att sätta upp mål med sin utbildning, dock hade eleverna i vår studie en låg självbild.

Vidare fick vi fram att alla av de högpresterande i vår studie tyckte att det var svårt att på ett eller annat sätt få jobb inom den bransch man utbildat sig till, men man har ändå en förhoppning och en strävan. ”Vill man, går det” säger en elev. Bland de lågpresterande finns det en som ser stora möjligheter till jobb i branschen tack vare att hon ska ta över en salong, annars såg hon dem som små. De övriga lågpresterande såg det som mindre lätt eller hade ingen vetskap om det.

Detta stämmer väl överens med det vi sett i den doktorsavhandling gjord av Lena Lidström (2009) om unga vuxnas övergångar till arbete. Där framkom det att alla av de 52 intervjuade personerna hyste oro över sina chanser i arbetslivet och på arbetsmarknaden. Likaså stämmer det med vad den danska professorn i ungdomsforskning Birgitte Simonsen menade, att det är en mycket svår uppgift för

ungdomar i dagens samhälle att veta vad de vill och varför och vilka vägar som är möjliga för dem.

Hälften av de högpresterande i vår studie tyckte att yrket levde upp till den bild de hade av yrket innan de började utbildningen, endast en av de lågpresterande tyckte detsamma. Övriga intervjuade tyckte inte att yrket levde upp till den bild de hade av yrket innan utbildningen. Detta visar att de flesta inte tyckte att yrket levde upp till den bild man hade innan utbildningen. I svaren framkom det att yrket var mer påfrestande än vad man tidigare trott. Samtidigt kan man säga att det inte är lätt att veta hur det är att arbeta 40h i veckan och då i ett serviceyrke som kräver totalt fokus både på kunden och hantverksskicklighet på samma gång.

Det Ahlgren (1999) säger är att; ”Det krävs av de unga att de kontinuerligt tänker igenom sina upplevelser, vad de vill och varför och vilka vägar som kan vara möjliga för dem” (Ahlgren 1999, se Skolverkets kartläggning 2004, s. 10). Och det är det som eleverna gör då de är ute och praktiserar sina yrken. Men det Arnell Gustavsson, svensk arbetslivsforskare, menar är att det krävs att de unga får stöd i dessa processer. Han säger ”att i unga år utan något större institutionellt stöd, ta sig fram på en tuff och hård arbetsmarknad kan i många fall bli en alltför svår uppgift”(Arnell Gustavsson 1999, se Skolverkets kartläggning 2004, s. 11). Här tror vi att det är av stor vikt att arbetsmarknaden ställer sig positiva i att stötta eleverna då de är ute i arbetslivet så att de får en positiv bild av yrkeslivet.

6.1.6 Framtidstro

När de gäller elevernas framtidstro fanns där stora skillnader mellan hög- och lågpresterande elever. Samtliga av de högpresterande eleverna planerar att läsa vidare, medan ingen av de lågpresterande såg sig vilja läsa vidare i nuläget. I den attityd och värderingsstudie gjord av Ungdomsstyrelsen (2003) har man kommit fram till att det är vanligt bland ungdomar att man vill studera vidare. I den studien visas ingen skillnad utifrån elevernas studieresultat, vilket vi har utgått från (Ungdomsstyrelsen 2003).

I vår studie såg vi även skillnader kring vilka framtidsplaner de hög- och lågpresterande eleverna hade. Där framkom det att de högpresterande eleverna ville läsa vidare, resa eller flytta medan de lågpresterande skulle börja arbeta direkt. I den studie som Ungdomsstyrelsen (2003) gjorde frågade man efter vilka framtidsplaner de hade. På andra plats kom att man kom att resa utomlands i ett eller några år, på delad tredjeplats kommer att pröva på olika arbeten under några år oavsett yrke och söka ett arbete att satsa på för framtiden (Ungdomsstyrelsen 2003, s.48). I vår studie ser vi alltså att de högpresterande väljer det som kom på andra plats i Ungdomsstyrelsens undersökning (2003) ”De kallar oss unga”, medan de lågpresterande väljer tredje plats alternativet nämligen att arbeta under några år oavsett val av yrke.

På frågan om hur föräldrar påverkar framtidstron svarade de högpresterande att föräldrarna hade en positiv inverkan, att de påverkade genom uppfostran eller ingen påverkan alls. De lågpresterande svarade att föräldrarna hade en negativ påverkan, att föräldrarna påverkade genom tjat, inte mycket eller inget alls. Samma bild av

föräldrarnas påverkan gick att se i dokumentärfilmen ”På rätt sida älven”- 20 år senare med Janne Josefsson (2007). Där de från Örgryte hade en positiv bild av sina föräldrars påverkan medan de från Biskopsgården inte fullt ut upplevde detsamma, då deras familjesituation och sociala förhållande såg annorlunda ut.

Vi fann även skillnader på vad som driver eleverna att lyckas i skolan. De högpresterande svarade att de var de själva, att någon annan pushat, vill vara duktig eller visste inte medan de lågpresterande inte visste eller svarade att pengar drev dem.

6.2 Metoddiskussion

Vi valde intervju som undersökningsmetod, från början var vår tanke att använda oss av enkäter för att nå så många elever som möjligt. Detta ändrades efterhand som syftet blev bestämt. Vår undersökning krävde att vi fick en djupare inblick i elevernas situation, det trodde vi inte att vi skulle kunna uppnå med enkäter. Däremot skulle vi ha ökat antalet intervjupersoner det hade då gett oss en helt annan bredd i undersökningen, förmodligen hade resultatet då också sett annorlunda ut.

Vi gjorde ett bekvämlighetsval och gjorde undersökningen på samma skola som vi arbetade på och var därför inte helt anonyma för de elever vi intervjuade, detta kan ha påverkat resultatet. Antingen i den riktningen att eleverna kände mer förtroende för oss, eller att de inte kunde vara helt ärliga då frågorna delvis handlade om våra kollegor och skolan.

Om vi skulle genomföra samma studie i framtiden skulle vi återigen välja intervjumetoden, men omarbetat frågorna, ställt färre frågor samt göra fler intervjuer för att uppnå en högre reliabilitet i studien.

6.3 Slutsatser

Resultatet i vår studie pekar på att det fanns stora skillnader mellan hög- och lågpresterande elever i de valda aspekterna studieval, självbild, motivation, prestation, framtidsbild och yrkesval. Skillnaderna pekar på att de högpresterande eleverna är mer medvetna om sitt studieval än de lågpresterande eleverna. Vi fann även skillnader i elevernas syn på sig själva, där de högpresterande hade en lägre självbild än vad de lågpresterande eleverna hade. De elever som är högpresterande jämförde sig oftare med andra människor och var mer osäkra på sig själva. Motivationen var betydligt högre hos de högpresterande men även prestationen visade samma resultat. Studien visade att de högpresterande eleverna hade en tydligare framtidsbild där de var säkrare på vad de ville göra senare i livet, samt att de hade en tydligare bild av sitt yrkesval än de lågpresterande eleverna.

Vi tror att de högpresterande eleverna presterar bättre för att de har högre krav på sig själva och att de har ett tydligare mål med sin utbildning än vad de lågpresterande

eleverna har. Den lägre självbilden kan tyda på att eleverna sällan känner sig nöjda med sig själva och därför strävar efter att bli bättre. Det framkom även att av de flesta av de lågpresterande eleverna hade en annan social bakgrund än de högpresterande eleverna. Föräldrarna fanns inte som stöd i samma utsträckning för de lågpresterande eleverna som hos de högpresterande eleverna.

Denna studie visar att det finns stora skillnader i hur hög- och lågpresterande elever tänker kring sina liv. Dessa tankar är mycket viktiga att ta vara på för att kunna använda oss av det i vårt framtida arbete i skolan. Undersökningens resultat tyder på att eleverna inte är medvetna om sig själva i någon högre utsträckning, alltså måste självkunskap diskuteras i för liten grad för att göra någon skillnad för eleverna i dagsläget. För att kunna stärka varje elev utifrån deras enskilda behov kommer vi att behöva arbeta mer systematiskt med att stärka elevernas självbild genom olika övningar så att eleven kan bli mer medveten om sig själv. Vi tror att detta har en mycket stor betydelse oavsett bakgrund att de har en möjlighet att utvecklas och förhoppningsvis kunna göra vad de vill göra i sina liv. För att lyckas med detta behöver vi mer tid i skolan samt att lärarna behöver utbildning och vägledning i sitt arbete med självkunskap. Tänker vi ett steg längre och går till läraren som ska ge beröm kan en dålig självbild hos läraren påverka hur läraren bemöter eleven. I Maslows (1970) teorier nämner han att har man en fast grundad självkänsla kan man respektera andra och det krävs för att lättare kunna ge sann beröm.

Genom vår studie har vi fått ett intresse kring hur läraren ställer sig till självkunskap i skolan och vad de tycker om att själva vidareutbilda sig i ämnet för att kunna använda detta i sitt arbete som pedagog. Vår framtida forskning skulle därför fokuseras på pedagogens intresse för självkunskap – är alla pedagoger intresserade av detta och ser de någon nytta med det?

7. Referenser

- Ambjörnsson, F. (2003). *I en klass för sig*. Ordfront förlag.
- Bohlin, I. (red.) (2004). *De kallar oss unga – Ungdomsstyrelsens Attityd- och värderingsstudie*.
- Bryman, A. (2002). *Samhällsvetenskapliga Metoder*. Förlag: Liber AB. s.115.
- Carlström, I. & Carlström Hagman, L-P. (2006). *Metodik för utvecklingsarbete och utvärdering*. Studentlitteratur. s. 85, 191, 207,307.
- Cullberg Weston, M. (2005). *Ditt inre centrum*. Natur och kultur. Stockholm. ss.12-13, 45 -89.
- De Swan, A. (2004). *Mänskliga sambällen*. Arkiv förlag. Lund. s. 11.
- Fransson, K. & Lindh, G. (2004). *Ungdomars utbildnings- och yrkesval – I egna och andras ögon*. Skolverket, www.skolverket.se (20110615). ss.10 - 11, 48 -99.
- HSFR (2002.) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Jenner, H. (2004). *Motivation och motivationsarbete i skola och behandling*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling/Liber distribution. ss.37-45.
- Josefsson, J. (2007). *På rätt sida älven*. Göteborg: Sveriges television.
- Krueger, A.B. & Lindahl, M.(2002). *Mindre klasser-bättre elevresultat .9.1 ESO-rapport om lärartätheten i skolan*.
- Kvale,S. & Brinkman,S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur. ss. 263-264.
- Ljung, M. (2000). *Utbildning i broschyrspråkets värld*. I: SOU 2000: 47.
- Mark, E. (1998). *Självbilder och jagkonstitution*. Distrubution Acta universitatis Gothoburgensis. Printed in Sweden by Kompendiet, Göteborg 1998. s.2.
- Ohlson, L. (2008). *Pedagogiskt ledarskap*. Liber. ss.68- 70.
- Patel, R. & Davidson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur.
- Persson, A. (red.) (2003). *Skolkulturer*. Författarna och Studentlitteratur. Lund.
- Skollagen SFS 1999:886
- Skollagen SFS 2010:800
- Skolverket (2000). Att lära för livet, Elevers inställning till lärande- resultat från PISA 2000, s.17. ISBN 91- 85009- 60-1.
- Taube, K. (2007). *Läsinlärning och självförtroende*. Norstedts akademiska förlag. ss.77 – 93.
- Thornberg, R. (2007). *Det sociala livet i skolan*. Liber. Stockholm. s.22.
- Werner, L. (red) *Gymnasieskolans regelbok 2008/2009(2008) Läroplan Lpf94*. ss.142-151. Norstedts juridik AB.

Elektroniska källor:

Centrala etikprövningsnämnden. Hämtat från <http://www.epn.se> den 12 mars 2011.

Maslow, A. H. (1970). *A Theory of Human Motivation*. Brooklyn College. Hämtat från <http://www.google.com/books?hl=sv&lr=&id=vdvXOxzbiNwC&oi=fnd&pg=PA22&dq=A+Theory+of+Human+Motivation&ots=Bp7LWMjSbP&sig=bEMEaza8rMMROkIkxBxX6yNco3k#v=onepage&q=A%20Theory%20of%20Human%20Motivation&f=false> den 20 mars 2011. ss. 30 - 35

Svenska Akademiens Ordbok. (2011). Hämtat från http://www.svenskaakademien.se/svenska_spraket/svenska_akademiens_ordlista/saol_pa_natet/ordlista den 12 mars 2011.

Bild:

http://www.google.se/imgres?imgurl=http://mindpark.se/wpcontent/uploads/2008/02/maslows-behovstrappa_2

8. Bilagor

Bilaga 1: Inbjudan till intervju

Bilaga 2: Intervjufrågorna

Bilaga 1 (antal sidor 1)

Inbjudan till intervju

Du som läser detta underlag är utvald att delta i vår intervju som kommer ligga till grund för vårt examensarbete. Du svarar anonymt och materialet kommer att presenteras i en rapport där det inte går att utläsa vem som sagt vad.

Vi som kommer genomföra intervjun med dig är Rosa S Aarnes Floristlärare eller Malin Andersson Frisörlärare. Intervjun kommer att ta 40 min. Intervjun genomförs i ett uppehållsrum på florist detta för att få en avslappnad miljö och vi bjuder på lite fika. Intervjun spelas in för att vi sedan ska kunna föra ner det till anteckningar och detta material förvaras säkert enligt lagar och regler.

Syftet med vårt examensarbete är att få en inblick i hur elever tänker kring sina prestationer under sin studietid på gymnasiet. De elever vi intervjuar tillhör hantverksprogrammen florist och frisör.

Genom undersökningen vill vi få en större kunskap om hur elever tänker kring sina prestationer och om sig själva. Vi tror att det kan hjälpa oss att få våra elever att utvecklas och att utifrån sin egen förmåga kunna prestera bästa möjliga resultat i skolan. Våra frågor kommer att handla om vad som får dig att känna att dig motiverad, att vilja prestera bra eller vad som kan vara orsak till att man ibland inte vill eller orkar prestera så mycket, och vilka tankar du har om framtiden och ditt yrkesval.

Du intervjuas av:

Malin Andersson
Frisörlärare
Tel: 035-299 18 21
E-post: malin.andersson@johnbauer.nu

Rosa S Aarnes
Floristlärare
Tel: 070 – 66 47 588
E-post:
rosa.svard@johnbauer.nu

Bilaga 2 (antal sidor 4)

Frågeunderlag till intervjuer

Detta är våra utgångsfrågor som anknyter till våra områden vi ska jobba med. Formuläret innehåller alternativa följdfrågor beroende på vad den intervjuade svarar samt hur pratglad den är. Vi är beredda på att våra frågor inte stämmer hundra procent till alla som ska intervjuas, därför har vi huvudrubrikerna för att veta vilket fokus frågorna ska hålla.

- Informera om anonymiteten.
- Testa inspelningen One Note så att den fungerar som den ska.
- Hör med intervjupersonen om det är något den undrar över.
- Berätta att den får avbryta intervjun eller avstå att svara på fråga den inte vill svara på.
- Sätt igång intervjun på ett avslappnat sätt.

Studieval:

1. Vad fick dig att välja den utbildning du går idag?
 - Vilken påverkan hade dina föräldrar på ditt val?
 - Vilken påverkan tycker du att dina kompisar har haft?
 - Var det någon annan i din omgivning som påverkat ditt val?
2. Vad tycker du om ditt val av utbildning idag?

Självbilden:

3. Hur uppfattar du dig själv i förhållande till andra?
 - Tänker du någon gång att du är unik? Att det bara finns en som du?
 - Om du jämför dig mycket med andra, vad är det som gör att du ofta tycker att andra är bättre än dig?
4. När du ser dig själv i spegeln, vad tänker du då för tankar om dig själv?
 - Om du tänker positivt om dig själv undrar jag vad du tror att det beror på att du har en så bra förmåga att tänka positivt?
 - Om du tänker negativt om dig själv undrar jag om du vet vad det beror på?
5. Har ens föräldrar stor betydelse för om man har en positiv eller negativ bild av sig själv?
 - Kan föräldrar göra något för att man ska få en positiv syn på sig själv? (Hur?)
 - Vad kan du själv göra för att se positivare på dig själv?
 - Har du någon gång tittat dig i spegeln och sagt att: Jag är glad att jag är jag?

- Tror du att det är bra att göra det? Varför då?
6. Tycker du att man i skolan jobbar med att varje elev ska bli mer stärkt i sin självkänsla?
 - Om du tycker att man gör det, hur gör man det?
 - Om inte, tycker du att man skulle göra det mer/oftare?
 - Känner du dig sedd i skolan av de lärare du har runt dig?
 - Känner du dig sedd av dina klasskamrater?
 7. Får du ofta beröm för att du har gjort något bra?
 - Brukar du få beröm i skolan?
 - Fick du beröm i skolan innan du började på JB?
 - Skulle du vilja få beröm oftare?
 - Vilken betydelse har beröm för dig?
 - Om du får beröm, tar du det till dig?
 - När känner du dig uppskattad?
 8. Hur gör du för att stärka dig själv som person?
 - Om du inte kan stärka dig själv undrar jag om du skulle vilja lära dig hur man gör för att stärka sig själv?
 - Upplever du det som att man i skolan jobbar med detta?
 9. Styrs du av andras mål?
 - Om du styrs av andras mål vad är det som gör att du låter andra styra dina mål?
 - Om du inte styrs av andras mål, vad är det som gör att du följer dina egna mål?
 - Vill du bli styrd av andra?
 10. Hur gör du när du sätter upp egna mål som du vill nå?
 - Brukar du skriva ner dina mål på papper?
 11. Om du sätter upp ett mål med t.ex. ex skoluppgift, går det lättare att lyckas då?
 - Brukar du sätta upp rimliga mål?
 - Känner du dig ofta nöjd när du väl nått ditt uppsatta mål?
 12. Är du en person som lätt ger upp mitt i en uppgift?
 - Vad tror du att det beror på?
 - Är det ofta du ger upp eller mer ofta du kämpar för att lyckas?
 13. Är du en person som upplever dig själv som glad?
 - Påverkar ditt humör din självkänsla?
 - Försöker du tänka positivt istället för negativt i svåra situationer?
 14. Läger du mycket tid på ditt yttre? Alltså smink, kläder o.s.v.

- Om du lägger mycket tid på det, varför gör du det?
- Är det för din egen skull eller för någon annans?

Motivation:

15. Vad driver dig till att lyckas i skolan?
16. Vad gör du för att motivera dig själv till skolarbetet?
 - Om du inte gör det, vet du hur du skulle kunna få dig själv motiverad?
 - Tycker du att dina lärare i skolan försöker motivera dig?
17. Är det ofta du ”råkar” lägga din tid på fel saker då du egentligen skulle fokusera på ditt skolarbete?
18. Hur prioriterar du skolan?
 - Har du mycket frånvaro i skolan?
 - Tror du att hög frånvaro kan göra att man får lägre motivation?
 - Är det viktigt för dig att lägga tid på skolan?
 - Vad lägger du mest tid på utanför skolan?
19. Ser du någon nytta i det du lär dig i skolan?
 - Kan du sätta det du lär dig i skolan i något sammanhang?
 - Hur viktigt tycker du att det är att kunna klippa/ skapa blomsterarbeten?
 - Vilken nytta ser du att du har av att kunna klippa/skapa blomsterarbeten?
 - Hur påverkar betygen din motivation?
 - Hur mycket påverkar läraren din motivation?
 - Hur kan läraren få dig motiverad?
20. Upplever du de lärare du har i dina karaktärsämnen som motiverade för sitt ämne?
 - Hur påverkar det dig när läraren är motiverad för ämnet?
 - Är lektionspassen varierade?
 - Hur brukar du göra för att påverka innehållet i lektionerna, kommer du med förslag?
 - Får du feedback på det du gör?
21. När påverkar du innehållet i det du ska lära dig i de olika kurserna?
 - Om aldrig eller sällan, skulle det motivera dig mer om du själv fick påverka hur uppgifterna skulle utföras?
22. Finns det annat som gör dig motiverad?
 - Vad gör dig motiverad?
 - Hur är du när du inte är motiverad?

Prestation:

23. Hur gör du när du ska få bra resultat på en uppgift i skolan?

24. Om du går in för att göra en uppgift i skolan bra, gör du det för din egen skull eller gör du det för att göra någon annan nöjd?
25. Är du rädd för att misslyckas?
- Om ja, hur styr rädslan för att misslyckas din vardag?
 - Är din rädsla för att misslyckas så stor så att du inte försöker lyckas?
26. Gör du något för att inte misslyckas?
- Om ja, vad gör du för att inte misslyckas?
27. Ser du ett misslyckande som ett nederlag eller som att du lärt dig något av det?

Yrkesval/yrkesföreställning:

28. Vilket mål har du med din nuvarande utbildning?
- Vill du jobba med det yrket?
 - Vilka möjligheter ser du i att kunna få jobb inom den bransch du utbildar dig till?
 - Är det ett yrke som lever upp till den bild du hade innan du började utbilda dig?
 - På vilket sätt är det de? Alt. inte.

Framtidstro:

29. Planerar du att läsa vidare?
- Om ja, vad tänker du läsa vidare till?
30. Ser du ljust på framtiden?
- Vilka är dina framtidsplaner?
31. Hur påverkar dina föräldrar din framtidstro?
- Ser du dina föräldrar som förebilder i din framtidstro?
 - Kommer du att följa någon av dina föräldrars yrkesval?
32. Vilket/vilka yrke/yrken ser du för dig att ha i framtiden?
- Vilket är ditt drömyrke?
33. Om du ska beskriva din livssituation om 10 år, hur tror du att den ser ut?
- Hur vill du att den ska se ut?

Stort tack för att du delgivit oss dina tankar i dessa frågor! Det är till mycket stor nytta för vår ökade kunskap i detta ämne.

Lnu.se

Institutionen för teknik

351 95 Växjö

tel. 0772-28 80 00, fax 0470-76 85 40